

EUROOPA PARLAMENT

2004



2009

Konsolideeritud õigusloomega seotud dokument

22.4.2009

EP-PE_TC2-COD(2007)0195

*****II**

EUROOPA PARLAMENDI SEISUKOHT

vastu võetud teisel lugemisel 22. aprillil 2009. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/.../EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ (EP-PE_TC2-COD(2007)0195)

PE 424.974

ET

ET

EUROOPA PARLAMENDI SEISUKOHT

vastu võetud teisel lugemisel 22. aprillil 2009. aastal

eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/.../EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 47 lõiget 2 ning artikleid 55 ja 95,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust²,

toimides asutamislepingu artiklis 251 sätestatud korras³

¹ ELT C 211, 19.8.2008, lk 23.

² ELT C 172, 5.7.2008, lk 55.

³ Euroopa Parlamendi 18. juuni 2008. aasta arvamus (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata), nõukogu 9. jaanuari 2009. aasta ühine seisukoht (ELT C 70 E, 24.3.2009, lk 1) ja Euroopa Parlamendi 22. aprilli 2009. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Ühenduses alates 1999. aastast järk-järgult välja kujundatud elektrienergia siseturu eesmärk on pakkuda kõigile Euroopa Liidu tarbijatele – nii kodanikele kui ka ettevõtjatele – tõelist valikuvõimalust, uusi ettevõtlusvõimalusi ja rohkem piiriülest kaubandust, et saavutada tõhususe kasv, konkurentsivõimelised hinnad, kõrgemad teenindusstandardid ning toetada varustuskindlust ja säästlikkust.
- (2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiiv 2003/54/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju¹, on andnud sellise elektrienergia siseturu loomisse olulise panuse.
- (3) Liidu kodanikele asutamislepinguga tagatud vabadused – muuhulgas kaupade vaba liikumine, asutamisvabadus ja teenuste osutamise vabadus – on saavutatavad üksnes täiesti avatud turul, kus kõik tarbijad saavad vabalt valida tarnijaid ja kõik tarnijad saavad vabalt teenindada oma tarbijaid.
- (4) Praegu on aga takistatud elektrienergia müük ühenduses võrdsetel tingimustel ning ilma diskrimineerimise ja ebasoodsate teguriteta. Eelkõige ei eksisteeri mittediskrimineeriv võrgule juurdepääs ja võrdselt tõhus õigusala järelevalve kõigis liikmesriikides.

¹ ELT L 176, 15.7.2003, lk 37.

- (5) Elektrivarustuse kindlus on olulise tähtsusega Euroopa ühiskonna arengu jaoks, jätkusuutliku kliimamuutuse alase poliitika elluviimiseks ning konkurentsivõime edendamiseks siseturul. Selleks tuleks rohkem arendada piiriüleseid võrkude vastastikuseid ühendamisi, et kindlustada kõikide energiaallikate tarnimine tarbijatele ja tööstusele ühenduses kõige konkurentsivõimelisema hinnaga.
- (6) Hästi toimiv elektrienergia siseturg peaks andma tootjatele vajalikud stiimulid uutesse elektritoomisvahenditesse investeerimiseks, sealhulgas elektritootmisse taastuvatest energiaallikatest, kusjuures erilist tähelepanu tuleks pöörata kõige eraldatumatele riikidele ja piirkondadele ühenduse energiaturul. Hästi toimiv turg peaks ka andma tarbijatele asjakohased meetmed tõhusama energiakasutuse edendamiseks, mille eeltingimuseks on energiavarustuse kindlus.
- (7) Komisjoni 10. jaanuari 2007. aasta teatises „Euroopa energiapoliitika” rõhutati, et oluline on viia lõpule elektrienergia siseturu loomine ning kehtestada võrdsed tingimused kõikidele ühenduse elektriettevõtjatele. Komisjoni 10. jaanuari 2007. aasta teatistest pealkirjadega „Gaasi ja elektri siseturu väljavaadete kohta” ning „Määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 17 kohase Euroopa gaasi- ja elektrisektoreid käsitleva uurimise kohta (lõpparuanne)” ilmnes, et olemasolevad eeskirjad ja meetmed ei moodusta hästi toimiva siseturu saavutamiseks vajalikku raamistikku.

- (8) Selleks et tagada konkurents ja elektriga varustatus kõige konkurentsivõimelisema hinnaga, peaksid liikmesriigid ja riiklikud reguleerivad asutused edendama piiriülest juurdepääsu eri energiaallikatest toodetud elektri uutele tarnijatele ning uutele elektritootjatele.
- (9) Kui võrke tootmis- ja tarnetegevusest tegelikult ei eraldata (tegelik eraldamine), on oht, et võrke mitte üksnes ei kasutata diskrimineerival viisil, vaid vertikaalselt integreeritud äriühingutel puudub ka stiimul oma võrkudesse piisavalt investeerida.
- (10) Olemasolevad õiguslikud ja funktsionaalsed eraldamiseeskirjad, mis on sätestatud direktiivis 2003/54/EÜ, ei ole aga tegelikkuses viinud põhivõrguettevõtjate eraldamiseni. Seetõttu kutsus Euroopa Ülemkogu 8. ja 9. märtsil 2007 toimunud kohtumisel komisjoni üles välja töötama õigusaktide eelnõusid, et tagada tarne- ja tootmistevõrgu tegelik eraldamine võrguga seotud tegevusest.

- (11) Tegeliku eraldamise tagab üksnes see, kui kaotatakse vertikaalselt integreeritud ettevõtjate motivatsioon diskrimineerida konkurente võrgule juurdepääsul ja investeerimisel.
- Omandisuhete eraldamine ehk võrgu omaniku määramine võrguhalduriks ning tema täielik sõltumatus tarne- ja tootmishuvidest, on lihtne ja selge viis lahendada huvide konflikti ja tagada varustuskindlus. Seetõttu märkis Euroopa Parlament oma 10. juuli 2007. aasta resolutsioonis gaasi ja elektri siseturu väljavaadete kohta¹, et ülekande omandisuhete eraldamine on kõige tõhusam vahend, et edendada investeeringuid infrastruktuuridesse mittediskrimineerival viisil, uute turule sisenejate õiglast juurdepääsu võrgule ning turu läbipaistvust. Omandisuhete eraldamise tingimustes peaksid liikmesriigid seoses sellega tagama, et samal isikul või samadel isikutel ei ole õigust kontrollida tootmise või tarnimisega tegelevaid ettevõtjaid ning kontrollida samal ajal mõnd põhivõrguettevõtjat või põhivõrku või teostada selle suhtes mis tahes õigusi. Põhivõrgu või põhivõrguettevõtja kontrollimise õigus peaks, vastupidi, välistama võimaluse kontrollida tootmise või tarnimisega tegelevaid ettevõtjaid või teostada nende suhtes mis tahes õigusi. Nendes piirides peaks tootmise või tarnimisega tegeleval ettevõtjal olema võimalik omada vähemusosalust põhivõrguettevõtjas või põhivõrgus.

¹ ELT C 175 E, 10.7.2008, lk 206.

- (12) Iga eraldamissüsteem peaks tõhusalt kõrvaldama mis tahes huvide konflikti tootjate, tarnijate ja põhivõrguettevõtjate vahel, et luua stiimuleid vajalikeks investeeringuteks ning tagada uutele turule sisenejatele juurdepääs läbipaistva ja tõhusa reguleerimiskorra alusel, ega tohiks luua riiklike reguleerivate asutuste jaoks liigselt koormavat reguleerimiskorda.
- (13) „Kontrolli” mõiste määratlus peaks käesoleva direktiivi tähenduses olema sama kui nõukogu 20. jaanuari 2004. aasta määruses (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (EÜ ühinemismäärus)¹.
- (14) Kuna omandisuhete eraldamine nõuab mõnel juhul ettevõtete ümberstruktureerimist, tuleks omandisuheteid eraldada otsustavatele liikmesriikidele anda asjakohaste sätete kohaldamiseks lisaaega. Võttes arvesse vertikaalseid seoseid elektri- ja gaasisektori vahel, tuleks eraldamist käsitlevaid sätteid kohaldada mõlema sektori suhtes.
- (15) Omandisuhete eraldamise tingimustes ei tohiks võrguga seotud tegevuse täieliku sõltumatuse tagamiseks tarne- ja tootmishuvidest ning mis tahes konfidentsiaalse teabe vahetamise vältimiseks sama isik olla ühel ajal nii põhivõrguettevõtja või põhivõrgu kui ka mis tahes tootmis- või tarnefunktsiooni täitva ettevõtja juhatuse liige. Samal põhjusel ei tohiks sama isik nimetada ametisse põhivõrguettevõtja või põhivõrgu juhatuste liikmeid ja kontrollida tootmise või tarnimisega tegelevat ettevõtjat või teostada tema suhtes mis tahes õigusi.

¹ ELT L 24, 29.1.2004, lk 1.

- (16) Tarne- ja tootmishuvidest sõltumatute süsteemihaldurite või põhivõrguettevõtjate loomine võimaldab vertikaalselt integreeritud äriühingutel säilitada võrguvarade omandi ja tagada samal ajal tegelik huvide eraldamine, tingimusel et sõltumatu süsteemihaldur või sõltumatu põhivõrguettevõtja täidab kõiki võrguettevõtja ülesandeid ning kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad ja ulatuslikud regulatiivsed kontrollimehhanismid.
- (17) Seepärast tuleks juhul, kui põhivõrku omav ettevõtja on ...* vertikaalselt integreeritud ettevõtja osa, anda liikmesriikidele võimalus valida, kas eraldada omandisuhete või luua tarne- ja tootmishuvidest sõltumatud süsteemihaldurid või põhivõrguettevõtjad.
- (18) Vertikaalselt integreeritud äriühingute aktsionäride huvide täielikuks tagamiseks peaks liikmesriikidel olema võimalik valida, kas teostada omandisuhete eraldamine otsese loovutamise teel või jagada integreeritud äriühingu aktsiad võrgu omaniku aktsiateks ja allesjääva tarne- ja tootmisettevõtja aktsiateks, tingimusel et omandisuhete eraldamisest tulenevad nõuded on täidetud.

* Väljaannete talitus: palun sisestada käesoleva direktiivi jõustumise kuupäev.

- (19) Sõltumatute süsteemihaldurite või sõltumatute põhivõrguettevõtjate asutamise täielik tõhusus tuleks tagada konkreetsete lisaeeskirjadega. Sõltumatut põhivõrguettevõtjat käsitlevad eeskirjad on sobiv õiguslik raamistik õiglase konkurentsi, piisavate investeeringute, uute turule sisenejate juurdepääsu ja elektriturgude integreerimise tagamiseks. Tulemuslik eraldamine sõltumatut põhivõrguettevõtjat käsitlevate normide alusel peaks põhinema kahel sambal, millest esimese alla kuuluvad organisatsioonilised meetmed ja põhivõrguettevõtjate juhtimisega seotud meetmed ning teine hõlmab investeeringute, uute tootmisvõimsuste võrku ühendamise ja piirkondliku koostöö kaudu turgude integreerimisega seotud meetmeid. Muu hulgas tuleks põhivõrguettevõtja sõltumatus tagada ka selle kaudu, et rakendatakse teatavaid „järelemõtlemisaegu”, mille jooksul vertikaalselt integreeritud ettevõttes ei täideta ühtegi juhtimis- või muud olulist funktsiooni, mis võimaldab juurdepääsu samale teabele, millele oleks juurdepääs juhtival ametikohal. Sõltumatu põhivõrguettevõtja tulemusliku eraldamise mudel on kooskõlas Euroopa Ülemkogu 8. ja 9. märtsi 2007. aasta kohtumisel sätestatud nõuetega.
- (20) Konkurentsi arendamiseks elektrienergia siseturul peab suurtel mitte-koduklientidel olema võimalik valida tarnijat ning sõlmida elektrienergiaga varustamise leping mitme tarnijaga. Selliseid kliente tuleks kaitsta ainuõiguse klausli eest, mille mõju seisneb konkureerivate ja/või täiendavate pakkumiste välistamises.

- (21) Liikmesriigil on õigus valida omandisuhete täielik eraldamine oma territooriumil. Kui liikmesriik on seda õigust kasutanud, ei ole ettevõtjal õigust valida sõltumatu süsteemihalduri või sõltumatu põhivõrguettevõtja loomist. Lisaks ei tohi tootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitvad ettevõtjad otseselt ega kaudselt kontrollida täieliku omandisuhete eraldamise valinud liikmesriigi põhivõrguettevõtjat ega teostada tema üle mingeid õigusi.
- (22) Käesolev direktiivi alusel tekivad energia siseturule erinevad turukorralduse liigid. Meetmed, mida liikmesriigid võivad võrdsete võimaluste tagamiseks võtta, peaksid põhinema üldistest huvidest tulenevatel esmatahtsatel nõuetel. Komisjoniga tuleks konsulteerida seoses meetmete kooskõla tagamisega asutamislepingu ja ühenduse õigusaktidega.
- (23) Tegelik eraldamise käigus tuleb järgida avaliku ja erasektori vahelise mittediskrimineerimise põhimõtet. Seetõttu ei tohiks samal isikul olla võimalik üksi või koos teistega kontrollida nii põhivõrguettevõtjate või põhivõrkude kui ka tootmise või tarnimisega tegelevate ettevõtjate organite koosseisu, hääletamist ega otsuseid või teostada nende suhtes mis tahes õigusi, rikkudes eeskirju, mis käsitlevad omandisuhete eraldamist või sõltumatu süsteemihalduri olemasolu. Seoses omandisuhete eraldamisega peaks kahel eraldiseisval riigiasutusel olema võimalik kontrollida ühelt poolt tootmis- ja tarnetegevust ning teiselt poolt edastustegevust, tingimusel et liikmesriik suudab tõendada selle nõude täitmist.

- (24) Kogu ühenduses tuleks kohaldada tarne- ja tootmistegevuse täielikku tegelikku eraldamist võrguga seotud tegevusest, nii et see kehtiks nii ühenduse äriühingute kui ka ühenduse väliste äriühingute suhtes. Selle tagamiseks, et võrguga seotud tegevus ning tootmis- ja tarnetegevused oleksid kogu ühenduses üksteisest sõltumatud, tuleks anda reguleerivatele asutustele volitus keelduda eraldamiseeskirjadele mittevastavate põhivõrguettevõtjate sertifitseerimisest. Omandisuhete eraldamise eeskirjade järjekindla täitmise tagamiseks kogu ühenduses peaksid reguleerivad asutused sertifitseerimisotsuste langetamisel võtma komisjoni arvamust täiel määral arvesse. Et tagada samuti ühenduse rahvusvaheliste kohustuste täitmine ning solidaarsus ja energiajulgeolek ühenduses, peaks komisjonil olema õigus anda arvamus kolmandast riigist või kolmandatest riikidest pärit isiku või isikute poolt kontrollitava põhivõrgu omaniku või põhivõrguettevõtja suhtes tehtud sertifitseerimisotsuste kohta.

- (25) Energiatarnete kindlus on avaliku julgeoleku oluline osa ning seega tihedalt seotud elektrienergia siseturu tõhusa toimimisega ning liikmesriikide eraldiseisvate elektriturgude integreerimisega. Elektrienergia võib liidu kodanikeni jõuda üksnes võrgu kaudu. Toimivad elektriturud ning eelkõige elektrivõrgud ning muud elektrienergiaga varustamisega seotud varad on avaliku julgeoleku, majanduse konkurentsivõime ja liidu kodanike heaolu seisukohalt võtmetähtsusega. Seetõttu tuleks kolmandatest riikidest pärit isikutel lubada omada kontrolli põhivõrgu või põhivõrguettevõtja üle üksnes siis, kui nad täidavad ühenduses kohaldatavaid tegeliku eristamise nõudeid. Ilma et see piiraks ühenduse rahvusvaheliste kohustuste täitmist, leiab ühendus, et elektrienergia põhivõrkude sektor on ühenduse jaoks väga oluline ning seepärast on vaja täiendavaid kaitsemeetmeid seoses energiavarustuse kindluse tagamisega ühendusele, et hoida ära ohtu avalikule korrale ja julgeolekule ühenduses ning liidu kodanike heaolule. Energiavarustuse kindluse tagamine ühendusele nõuab eelkõige võrgu haldamise sõltumatuse hindamist, ühenduse ja üksikute liikmesriikide sõltuvuse hindamist kolmandatest riikidest pärit energiatarest ning konkreetse kolmanda riigi sise- ja väliskaubanduse ning energiaspektori investeeringute käsitlemist. Seetõttu tuleks varustuskindlust hinnata vastavalt iga konkreetse juhtumi tegelikele asjaoludele ning samuti rahvusvahelisest õigusest, eelkõige ühenduse ja asjaomase kolmanda riigiga sõlmitud rahvusvahelistest kokkulepetest tulenevatele õigustele ja kohustustele. Vajaduse korral julgustatakse komisjoni esitama ühenduse energiavarustuse kindlust puudutavaid soovitusi kolmandate riikidega läbirääkimiste pidamiseks asjaomaste kokkulepete üle või lisama vajalikud küsimused kõnealuste kolmandate riikidega peetavate muude läbirääkimiste päevakorda.

- (26) Diskrimineerimiseta juurdepääs jaotusvõrgule määrab edaspidi juurdepääsu tarbijatele jaemüügi tasandil. Kolmandate isikute juurdepääsu ja investeringutega seotud diskrimineerimise ulatus on aga jaotusvõrgutasandil vähemoluline kui põhivõrgutasandil, kus ülekoormusega seotud probleemide ja tootmis- või tarnehuvide mõju on enamasti suurem kui jaotusvõrgu tasandil. Veelgi enam, jaotusvõrguettevõtjate juriidilise ja funktsioonide eraldamise kohustus jõustus vastavalt direktiivile 2003/54/EÜ alates 1. juulist 2007 ning eraldamise mõjud elektrienergia siseturule vajavad veel hindamist. Seega võivad olemasolevad õiguslikud ja funktsionaalsed eraldamiseskirjad viia tegeliku eraldamiseni, kui need selgemalt määratleda, neid nõuetekohaselt rakendada ja nende üle ranget järelevalvet teostada. Et luua jaemüügi tasandil võrdsed tingimused, tuleks jaotusvõrguettevõtjate tegevust jälgida, et takistada neid ära kasutamast nende vertikaalset integratsiooni seoses nende konkurentsiseisundiga turul, eelkõige väikeste kodu- ja mittekodutarbijate suhtes.
- (27) Liikmesriigid peaksid ergutama jaotusvõrkude ajakohastamist, näiteks minnes üle arukatele võrkudele, mis tuleks ehitada nii, et see soodustaks detsentraliseeritud tootmist ja energiatõhusust.
- (28) Väikeste võrkude puhul võib olla vaja, et lisateenuste osutamise tagaksid väikeste võrkudega vastastikku seotud põhivõrguettevõtjad.

- (29) Et vältida väikeste jaotusettevõtete liigset rahalist ja halduskoormust, peaksid liikmesriigid vajalikel juhtudel suutma vabastada asjaomased ettevõtted juriidilisest eraldatusnõudest.
- (30) Kui suletud jaotusvõrku kasutatakse spetsiifilisi toomimisstandardeid nõudva integreeritud energiatarne optimaalse tõhususe tagamiseks või suletud jaotusvõrku säilitatakse peamiselt võrgu omaniku kasutuseks, peaks jaotusvõrguettevõtja ja võrgu kasutajate vahelise suhte erilise iseloomu tõttu olema võimalik vabastada jaotusvõrguettevõtja kohustustest, mis kujutaksid endast tarbetut halduskoormust. Tööstuslikud, äri- või ühised teenusobjektid, nagu rongijaamad, lennujaamad, haiglad, suured kämpingud integreeritud rajatistega või keemiatööstusobjektid võivad oma tegevuse eripära tõttu omada suletud jaotusvõrke.
- (31) Loaprotseduurid ei tohiks põhjustada halduskoormust, mis ei ole proportsionaalne elektritootja suuruse ja potentsiaalse mõjuga. Ebakohaselt pikad lubade väljastamise menetlused võivad olla tõkkeks uutele turule tulijatele.
- (32) Tuleks võtta täiendavaid meetmeid, et tagada läbipaistvad ja mittediskrimineerivad võrkupääsu tariifid. Neid tariife tuleks võrdsetel alustel kohaldada kõikide kasutajate suhtes.

- (33) Direktiiviga 2003/54/EÜ kehtestati liikmesriikidele nõue asutada eripädevusega reguleerivad asutused. Kogemus näitab aga, et sageli takistab reguleerimise tõhusust reguleerivate asutuste sõltuvus valitsusest ning ebapiisavad volitused ja otsustusõigus. Seepärast kutsus Euroopa Ülemkogu 8. ja 9. märtsi 2007. aasta kohtumisel komisjoni üles välja töötama õigusaktide eelnõusid, milles sätestatakse energeetikasektori riiklike reguleerivate asutuste volituste edasine ühtlustamine ja nende sõltumatuse tugevdamine. Nimetatud riiklikel reguleerivatel asutustel peaks olema võimalik hõlmata nii elektri kui ka gaasi sektorit.

- (34) Energeetikasektori reguleerivatel asutustel peaks elektrienergia siseturu nõuetekohaseks toimimiseks olema võimalik teha otsuseid kõikides reguleerimisküsimustes ning nad peaksid olema muudest avalikest ja erahuvidest täiesti sõltumatud. See ei takista kohtulikku läbivaatamist ega parlamentaarse järelevalve teostamist liikmesriikide riigiõiguse kohaselt. Lisaks sellele ei takista reguleeriva asutuse eelarve heakskiitmine siseriiklike seadusandjate eelarveautonoomiat. Reguleerivale asutusele eraldatud eelarve kasutamise sõltumatusega seotud sätteid tuleks rakendada raamistikus, mille määravad eelarvet käsitlevad siseriiklikud õigusaktid ja eeskirjad. Liikmesriigid aitavad kohase rotatsioonisüsteemiga kaasa riikliku reguleeriva asutuse sõltumatusele mistahes poliitilistest ja majanduslikest huvidest, ent seejuures peaks liikmesriikidel olema lubatud võtta arvesse inimressursside olemasolu ja nõukogu suurust.

- (35) Et tagada tegelik turulepääs kõikidele turul tegutsejatele, sealhulgas uutele tulijatele, on vaja mittediskrimineerivaid ja kulupõhiseid tasakaalustusmehhanisme. Niipea kui elektriturg on piisavalt likviidne, tuleks selle saavutamiseks kehtestada tasakaalustusnõuetega seoses vajalikud läbipaistvad turupõhised elektrienergia tarnimise ja ostmise mehhanismid. Kõnealuse likviidse turu puudumisel peaksid riiklikud reguleerivad asutused aktiivselt tagama, et tasakaalustavad tariifid oleksid mittediskrimineerivad ja kulupõhised. Samal ajal tuleks luua sobivad stiimulid, et võrku ohustamata tasakaalustada elektrienergia sisse- ja väljavoolu. Põhivõrguettevõtjad peaksid hõlbustama lõpptarbijate ja lõpptarbijate rühmade osalemist reserv- ja tasakaalustavatel turgudel.
- (36) Riiklikud reguleerivad asutused peaksid saama määrata ja heaks kiita tariife või tariifide arvestamise aluseks olevat metoodikat kas põhivõrguettevõtja(te) või jaotusvõrguettevõtja(te) ettepaneku alusel või nende ettevõtjate ja võrgu kasutajate kooskõlastatud ettepaneku alusel. Nimetatud ülesannete täitmisel peaksid riiklikud reguleerivad asutused tagama, et edastus- ja jaotustariifid oleksid mittediskrimineerivad ja kulupõhised, ning võtma arvesse jaotatud tootmise ning nõudluse juhtimise abil säästetud pikaajalisi vähetähtsaid võrgukulusid.

- (37) Energeetikasektori reguleerivatel asutustel peaks olema õigus teha elektriettevõtjate suhtes siduvaid otsuseid ning määrata tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi elektriettevõtjatele, kes oma kohustusi ei täida, või taotleda pädevalt kohtult nimetatud ettevõtjatele selliste karistuste määramist. Samuti peaks energeetikasektori reguleerivatele asutustele konkurentsieeskirjade kohaldamisest olenemata andma õiguse teha otsuseid asjakohaste meetmete kohta, millega elektrienergia siseturu nõuetekohaseks toimimiseks vajaliku tõhusa konkurentsi edendamise kaudu tagatakse kasu klientidele. Üks võimalik meede, millega edendada tõhusat konkurentsi ja tagada turu nõuetekohane toimimine, on virtuaalsete elektrijaamade loomine (elektrituru vabastamisprogramm, mille raames elektrit tootev ettevõtja on kohustatud huvitatud tarnijale teatud aja jooksul kas müüma või tegema kättesaadavaks kindla elektrienergia hulga või võimaldama juurdepääsu osale oma tootmisvõimsusest). Energeetikasektori reguleerivatele asutustele peaks samuti andma volitused aidata tagada avaliku ja universaalteenuse kõrge tase vastavalt turu avamisele, et kaitsta kaitsetumate tarbijaid ja saavutada tarbijakaitsemeetmete täielik tõhusus. Need sätted ei tohiks piirata komisjoni õigusi konkurentsieeskirjade kohaldamisel, sealhulgas ühenduse mõõtmega ühinemiste läbivaatamisel, ega siseturgu käsitlevate eeskirjade kohaldamisel, nagu näiteks kapitali vaba liikumine. Sõltumatu asutus, kellele riikliku reguleeriva asutuse otsusest mõjutatud osapool võib otsuse edasi kaevata, võiks olla kohus või muu kohtuliku läbivaatamise volitustega asutus.

- (38) Riiklike reguleerivate asutuste volituste ühtlustamine peaks hõlmama võimet pakkuda elektriettevõtjatele stiimuleid ning määrata neile tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi või taotleda kohtult selliste karistuste määramist. Lisaks peaksid reguleerivatel asutustel olema volitused nõuda elektriettevõtjalt vajalikku teavet, teostada asjakohaseid ja piisavaid uurimisi ning lahendada vaidlusi.
- (39) Elektrienergia siseturgu iseloomustab likviidsuse ja läbipaistvuse puudulikkus, mis omakorda takistab vahendite tõhusat jaotamist, riskide hajutamist ja turule sisenemist. Tuleks suurendada konkurentsi ja parandada varustuskindlust uute elektrijaamade hõlpsama elektrivõrku integreerimise abil kõigis liikmesriikides, julgustades eelkõige uusi turule sisenejaid. Turu usaldusväärsust, likviidsust ja turul osalejate arvu on vaja suurendada ning seepärast on vaja tõhustada ka regulatiivset järelevalvet elektrienergia tarnimisega tegelevate ettevõtjate üle. Sellised nõuded ei tohiks piirata finantsturge käsitlevate kehtivate ühenduse õigusaktide kohaldamist, vaid peaksid olema nendega kooskõlas. Asjaomastel turgudel toimuvast parema ülevaate saamiseks on vajalik energeetikasektori ja finantsturgude reguleerivate asutuste koostöö.
- (40) Enne kui komisjon võtab vastu suunised, milles määratletakse täpsemalt raamatupidamisnõuded, peaksid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr .../2009 (millega luuakse energeetikasektorit reguleerivate asutuste koostööamet)¹⁺ loodud energeetikasektori reguleerivate asutuste koostööamet (edaspidi „amet”) ja Euroopa väärtpaberituru reguleerijate komitee tegema koostööd, et uurida kõnealuste suuniste sisu ja nõustada komisjoni selles küsimuses. Samuti peaksid amet ja Euroopa väärtpaberituru reguleerijate komitee tegema koostööd seoses täpsema uurimise ja nõustamisega küsimuses, kas elektrivarustuslepingute alusel ja elektrienergia tuletisinstrumentidega tehtud tehingute suhtes tuleks kohaldada kauplemiseelseid või -järgseid läbipaistvusnõudeid ning missugused peaksid need nõuded kohaldamise korral olema.

¹ ELT L ...

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3650/09 sisalduva määruse number, kuupäev ja ELT avaldamisviide.

- (41) Liikmesriigid või reguleeriv asutus, kui liikmesriik on nii sätestanud, peaksid julgustama katkestatavate tarnelepingute arendamist.
- (42) Kõikidele ühenduse tööstus- ja kaubandusettevõtetele, sealhulgas väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted, ning kõikidele liidu kodanikele, kes saavad majanduslikku kasu siseturust, peaks laienema ka kõrgetasemeline tarbijakaitse, eelkõige peaks õiglust, konkurentsivõimet ja kaudselt ka töökohtade loomist silmas pidades olema kodumajapidamistele ja, kui liikmesriigid seda vajalikuks peavad, väikestele ettevõtetele avalikud teenused garanteeritud, eriti varustuskindluse ja mõistlike tariifide osas. Nendel tarbijatel peaks ka olema võimalus valikule, õiglusele, esindatusele ja vaidluste lahendamise mehhanismidele.
- (43) Peaaegu kõik liikmesriigid on otsustanud tagada konkurentsi elektritootmises läbipaistva loaprotseduuri kaudu. Liikmesriikidele tuleks siiski tagada võimalus toetada varustuskindlust pakkumismenetluse või samaväärse menetluse abil, kui loaprotseduuri kaudu ei õnnestu piisavat elektritootmisvõimsust luua. Liikmesriikidel peaks keskkonnakaitse huvides ning algjärgus uute tehnoloogiate edendamiseks olema võimalik korraldada uute võimsuste alaseid pakkumismenetlusi eelnevalt avaldatud kriteeriumide alusel. Uuteks võimsusteks on muu hulgas elektrienergia tootmine taastuvenergia allikatest ning soojuse ja elektri koostootmine.

- (44) Varustuskindluse huvides tuleks jälgida eri liikmesriikide pakkumise ja nõudluse tasakaalu ning koostada selle põhjal aruanne olukorrast ühenduse tasandil, võttes arvesse piirkondade elektrivõrkude vastastikuse sidumise võimalusi. Nimetatud jälgimist tuleks korraldada piisavalt aegsasti, et oleks võimalik võtta asjakohaseid meetmeid, kui varustuskindlus on ohus. Vajaliku võrguinfrastruktuuri ehitamine ja selle hooldamine, sealhulgas võrkude vastastikuse sidumise võimaluste osas, peaks aitama tagada stabiilse elektrivarustuse. Vajaliku võrguinfrastruktuuri ehitamine ja selle hooldamine, sealhulgas võrkude vastastikuse sidumise võimaluste ja detsentraliseeritud elektritootmise osas, etendab stabiilse elektrivarustuse tagamisel olulist osa.

- (45) Liikmesriigid peaksid tagama, et kodutarbijatele ja, kui liikmesriigid seda vajalikuks peavad, väikestele ettevõtetele oleks tagatud elektri tarnimine kindlaksmääratud kvaliteediga ja selgelt võrreldavate, läbipaistvate ning mõistlike hindadega. Ühenduses kõrgete avalike teenuste standardite säilitamiseks tuleks komisjoni korrapäraselt teavitada kõikidest meetmetest, mida liikmesriigid võtavad käesoleva direktiivi eesmärkide saavutamiseks. Komisjon peaks korrapäraselt avaldama aruande, milles analüüsitakse avalike teenustega seotud eesmärkide saavutamiseks riiklikul tasandil võetud meetmeid ning võrreldakse nende tõhusust, et anda soovitusi meetmete osas, mida riiklikul tasandil tuleks võtta avalike teenuste kõrge taseme saavutamiseks. Liikmesriigid peaksid võtma vajalikke meetmeid, et kaitsta elektrienergia siseturul kaitsetumaid tarbijaid. Kõnealused meetmed võivad varieeruda olenevalt liikmesriikides valitsevast konkreetsest olukorrast ning hõlmata elektriarvete tasumisega seotud konkreetseid meetmeid või sotsiaalkindlustussüsteemi piires võetavaid üldisemaid meetmeid. Väikestele ettevõtetele universaalteenuse pakkumise puhul võivad universaalteenuse pakkumist tagavad meetmed erineda vastavalt sellele, kas need on mõeldud kodutarbijatele või väikestele ettevõtjatele.

- (46) Käesoleva direktiivi põhiolemus on arvestamine avalike teenuste osutamise nõuetega ning seetõttu on tähtis, et käesolevas direktiivis käsitletakse kõigis liikmesriikides järgitavaid ühiseid miinimumstandardeid, milles arvestatakse tarbijakaitse, varustuskindluse, keskkonnakaitse ja samaväärse konkurentsitaseme eesmärgi kõigis liikmesriikides. On oluline, et avalike teenustega seotud nõudeid saaks tõlgendada riiklikul tasandil, võttes arvesse riiklike tingimusi ja järgides ühenduse õigusakte.
- (47) Liikmesriikidel peaks olema võimalik määrata viimasena vastutava tarnija. Kõnealuseks tarnijaks võib olla vertikaalselt integreeritud ettevõtja müügiosakond, mis täidab ka jaotusülesandeid, tingimusel et see vastab käesoleva direktiivi eraldatusnõuetele.
- (48) Liikmesriikide sotsiaalse ja majandusliku ühtekuuluvuse saavutamiseks võetavatesse meetmetesse peaks olema võimalik hõlmata piisavate majanduslike stiimulite tagamine, mille puhul vajaduse korral kasutatakse kõiki olemasolevaid riiklikke ja ühenduse vahendeid. Need vahendid võivad hõlmata vastutusmehhanisme, mis tagavad vajaliku investeeringu.
- (49) Kui liikmesriikide võetavad meetmed avalike teenuste osutamise kohustuse täitmiseks on asutamiselepingu artikli 87 lõike 1 kohaselt tõlgendatavad riigiabina, siis tuleb vastavalt asutamiselepingu artiklil 88 lõikele 3 teavitada neist komisjoni.

- (50) Avaliku teenusega seotud nõudeid, sealhulgas universaalteenusega seotud nõudeid ja neist tulenevaid ühiseid miinimumstandardeid on vaja veelgi tugevdada, et tagada kõikidele tarbijatele, eelkõige kaitsetumatele tarbijatele võimalus konkurentsist ja õiglastest hindadest kasu saada. Avaliku teenuse nõuded tuleks määratleda riigi tasandil, võttes arvesse siseriiklikke tingimusi; liikmesriigid peaksid siiski austama ühenduse õigust. Liidu kodanikud ja, juhul kui liikmesriigid seda kohaseks peavad, väikeettevõtjad peaksid saama kasu avaliku teenuse kohustusest, eelkõige seoses varustuskindluse ja mõistlike hindadega. Tarbijate varustamise üheks võtmeteguriks on juurdepääs objektiivsetele ja läbipaistvatele tarbimisandmetele. Seetõttu peaks tarbijatel olema juurdepääs oma tarbimisandmetele, nendega seotud hindadele ja teenuste maksumusele, et nad saaksid kutsuda konkurente nende andmete alusel pakkumisi tegema. Tarbijatel peaks olema ka õigus saada nõuetekohast teavet oma energiatarbimise kohta. Ettemaksetes peaks peegelduma elektri tõenäoline tarbimine ning erinevad maksesüsteemid ei tohiks olla diskrimineerivad. Piisava sagedusega tarbijatele esitatavad andmed energiakulude kohta motiveerivad energiat kokku hoidma, kuna need annavad tarbijatele vahetut tagasisidet energiatõhususse tehtud investeeringute ja käitumismuudatuste mõju kohta. Sellega seoses aitab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2006. aasta direktiivi 2006/32/EÜ, mis käsitleb energia lõpptarbimise tõhusust ja energiateenuseid¹, täielik rakendamine tarbijate energiakulusid vähendada.

¹ ELT L 114, 27.4.2006, lk 64.

- (51) Direktiivi keskmes peaksid olema tarbijate huvid ning elektriettevõtjate keskseks kohustuseks peaks olema teenuse kvaliteet. Kehtivaid tarbijaõigusi on vaja tugevdada, need õigused tuleb tagada ja nad peaksid olema läbipaistvamad. Tarbijakaitse peaks tagama, et kõik tarbijad laiemas ühenduse mastaabis saavad kasu konkurentsile rajatud turust. Tarbijaõiguste tagamise peaks kindlustama liikmesriigid või reguleerivad asutused, kui liikmesriik on nii sätestanud.
- (52) Tarbijad peaksid saama selget ja arusaadavat teavet oma õiguste kohta energiasektoris. Komisjon peaks pärast asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas liikmesriikidega, riiklike reguleerivate asutustega, tarbijaorganisatsioonidega ja elektriettevõtjatega konsulteerimist koostama juurdepääsetava ja kasutajasõbraliku energiatarbija kontrollnimekirja, milles antakse tarbijatele praktilist teavet nende õiguste kohta. Kõnealune kontrollnimekiri tuleks edastada kõigile tarbijatele ja teha avalikult kättesaadavaks.
- (53) Energiavaesus on ühenduses üha suurenev probleem. Sellest mõjutatud liikmesriigid ja need liikmesriigid, kes seda veel teinud ei ole, peaksid seetõttu koostama energiavaesusega võitlemiseks riikliku tegevuskava või muud sobivad raamistikud, mille eesmärk on vähendada sellise olukorra all kannatavate inimeste arvu. Igal juhul peaksid liikmesriigid tagama vajaliku energiaga varustamise kaitsetutele klientidele. Selleks võiks kasutada integreeritud lähenemisviisi, näiteks sotsiaalpoliitika raames, ning meetmed võiksid hõlmata sotsiaalpoliitikat või elamute energiatõhususe parandamist. Direktiiv peaks vähemalt võimaldama siseriiklike poliitikameetmete rakendamist kaitsetumate tarbijate huvides.

- (54) Parem tarbijakaitse tagatakse seeläbi, et kõikidele tarbijatele on kättesaadavad tõhusad vaidluste lahendamise võimalused. Liikmesriigid peaksid kehtestama kaebuste käsitlemise kiire ja tõhusa korra.
- (55) Peaks olema võimalik, et arukate arvestite juurutamine põhineks majanduslikul hinnangul. Kui sellisest hinnangust nähtub, et kõnealuste arvestite sisseviimine on majanduslikult mõistlik ja kulutõhus ainult nendele tarbijatele, kes tarbivad teatava hulga elektrit, siis peaks liikmesriikidel seda arukate arvestisüsteemide juurutamisel olema võimalik arvesse võtta.
- (56) Turuhinnad peaksid andma õiged stiimulid võrgu arendamiseks ja uude elektritootmisse investeerimiseks.
- (57) Õiglase konkurentsi ja eri tarnijatele hõlpsa turulepääsu edendamine ning uueks elektritootmiseks võimsuse arendamine peaks olema liikmesriikidele ülimalt tähtis, et võimaldada tarbijatel kõiki liberaliseeritud elektrienergia siseturu võimalusi täielikult ära kasutada.
- (58) Elektrienergia siseturu loomiseks peaksid liikmesriigid toetama oma riiklike turgude integratsiooni ning võrguettevõtjate vahelist ühenduse tasandi ja piirkondliku tasandi koostööd ning ühendama ka ühenduses veel ikka eksisteerivad elektrisaari moodustavad eraldiseisvaid süsteemid.

- (59) Tõelise elektri siseturu arendamine ühenduse ühendatud võrgu kaudu peaks olema käesoleva direktiivi üks peamisi eesmärgi ning seetõttu peaksid reguleerimisega seotud küsimused piiriülese võrkudevahelise ühenduse ja piirkondlike turgude kohta olema reguleerivate asutuste üks peamisi kohustusi, vajaduse korral tihedas koostöös ametiga.
- (60) Käesoleva direktiivi üks põhieesmärk peaks olema ka tõeliselt üleeuroopalise siseturu ühise korra tagamine ja kõigile kättesaadav laialdane elektrienergiavarustus. Selleks annavad moonutamata turuhinnad stiimuli piiriüleseks võrkude vastastikuseks ühendamiseks ja uude elektritootmisest investeerimiseks, viies samas pikas perspektiivis hindade lähenemiseni.
- (61) Reguleerivad asutused peaksid teavitama turgu ka selleks, et komisjon saaks täita oma ülesannet jälgida ja kontrollida elektrienergia siseturgu ning selle lühikese, keskmise ja pika aja arengut, sealhulgas selliseid aspekte nagu tootmisvõimsus, eri elektritootmisallikad, edastamise ja jaotamise infrastruktuurid, teenuse kvaliteet, piiriülene kauplemine, ülekoormuse juhtimine, investeringud, hulgimüük ja tarbijahinnad, turu likviidsus ning edusammud keskkonnakaitse ja tõhususe alal. Riiklikud reguleerivad asutused peaksid teatama konkurentsiasutustele ja komisjonile nendest liikmesriikidest, kus hinnad kahjustavad konkurentsi ja turu nõuetekohast toimimist.

- (62) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt hästitoimiva elektrienergiaturu loomist, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning seetõttu on seda parem saavutada ühenduse tasandil, võib ühendus võtta meetmeid kooskõlas asutamislepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (63) Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määruse (EÜ) nr .../2009 võrkudele juurdepääsu tingimuste kohta piiriüleses elektrikaubanduses¹⁺ alusel võib komisjon vastu võtta suuniseid vajaliku ühtlustamistaseme saavutamiseks. Sellised suunised, mis on siduvad rakendusmeetmed, kujutavad endast ka käesoleva direktiivi teatavate sätete puhul kasulikku vahendit, kuna neid saab vajaduse korral kiiresti kohandada.
- (64) Käesoleva direktiivi rakendamiseks vajalikud meetmed tuleks vastu võtta vastavalt nõukogu 28. juuni 1999. aasta otsusele nr 1999/468/EÜ, millega kehtestatakse komisjoni rakendusvolituste kasutamise menetlused.²

¹ ELT L ...

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3651/09 sisalduva määruse number, kuupäev ja ELT avaldamisviide.

² EÜT L 184, 17.7.1999, lk 23.

- (65) Komisjonile tuleks eelkõige anda volitus vastu võtta vajalikud suunised, et tagada käesoleva direktiivi eesmärgi saavutamiseks vajalik minimaalne ühtlustamistase. Kuna need on üldmeetmed ja nende eesmärk on muuta käesoleva direktiivi vähemolulisi sätteid, täiendades seda uute vähemoluliste sätetega, tuleb need vastu võtta vastavalt otsuse 1999/468/EÜ artiklis 5a sätestatud kontrolliga regulatiivmenetlusele.
- (66) Kooskõlas paremat õigusloomet käsitleva institutsioonidevahelise kokkuleppe¹ punktiga 34 julgustatakse liikmesriike koostama nende endi jaoks ja ühenduse huvides vastavustabeleid, kus on võimalikult suures ulatuses välja toodud vastavus käesoleva direktiivi ja ülevõtmismeetmete vahel, ning tegema need üldsusele kättesaadavaks.
- (67) Lähtuvalt direktiivi 2003/54/EÜ muudatuste kohaldamisalast on selguse ja otstarbekohasuse huvides soovitatav asjaomased sätted uuesti sõnastada esitades nad ühtse tekstina uues direktiivis.
- (68) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

¹ ELT C 321, 31.12.2003, lk 1.

I PEATÜKK

Sisu, reguleerimisala ja mõisted

Artikkel 1

Sisu ja reguleerimisala

Käesoleva direktiiviga kehtestatakse elektrienergia tootmise, edastamise, jaotamise ja tarnimise ühiseeskirjad koos tarbijakaitse sätetega konkurentsivõimeliste energiaturgude täiustamiseks ja integreerimiseks ühenduses. Selles sätestatakse elektrisektori korraldamise ja toimimise, avatud turulepääsu, pakkumismenetluste kriteeriumide ja protseduuride ning lubade andmise ja võrkude haldamise eeskirjad. Direktiivis sätestatakse ka universaalteenuse osutamise kohustused ja elektritarbijate õigused ning selgitatakse konkurentsinoodeid.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „elektritootmine” – elektrienergia tootmine;
- 2) „tootja” – elektrienergiat tootev füüsiline või juriidiline isik;

- 3) „edastamine” – elektrienergia transport vastastikku seotud ülikõrgepinge- ja kõrgepingevõrkudes, mille eesmärk on edastada see lõpptarbijatele või jaotajatele, kuid mitte tarnimine;
- 4) „põhivõrguettevõtja” – füüsiline või juriidiline isik, kes vastutab põhivõrgu kasutamise, hoolduse ja vajadusel arendamise eest teatud piirkonnas, ja vajaduse korral põhivõrgu sidumise eest teiste võrkudega, ning kes tagab võrgu pikaajalise võime rahuldada mõistlikku nõudlust elektrienergia edastamise järele;
- 5) „jaotamine” – elektrienergia transport kõrgepinge-, keskpinge- ja madalpinge jaotusvõrkudes, mille eesmärk on edastada see tarbijatele, kuid mitte tarnimine;
- 6) „jaotusvõrguettevõtja” – füüsiline või juriidiline isik, kes vastutab jaotusvõrgu kasutamise, hoolduse ja vajadusel arendamise eest teatud piirkonnas, ja vajaduse korral jaotusvõrgu sidumise eest teiste võrkudega, ning kes tagab võrgu pikaajalise võime rahuldada mõistlikku nõudlust elektrienergia jaotamise järele;
- 7) „tarbija” – elektrienergia hulgimüüja või lõpptarbija;
- 8) „hulgimüüja” – füüsiline või juriidiline isik, kes ostab elektrienergiat edasimüümiseks võrgus, kuhu ta kuulub, või väljaspool seda;

- 9) „lõpptarbija” – tarbija, kes ostab elektrienergiat oma tarbeks;
- 10) „kodutarbija” – tarbija, kes ostab elektrienergiat oma majapidamises tarbimiseks, mille hulka ei kuulu kaubanduslik või kutsetegevus;
- 11) „mitte-kodutarbija” – füüsiline või juriidiline isik, kes ostab elektrienergiat muuks otstarbeks kui oma majapidamises tarbimine, sealhulgas tootja ja hulgimüüja;
- 12) „vabatarbija” – tarbija, kes saab vabalt osta elektrienergiat oma valitud tarnijalt artikli 33 tähenduses;
- 13) „võrkudevaheline ühendus” – seade, mida kasutatakse elektrivõrkude ühendamiseks;
- 14) „ühendatud süsteem” – mitu põhi- ja jaotusvõrku, mis on omavahel ühendatud ühe või mitme võrkudevahelise ühendusega;
- 15) „otseliin” – elektriliin, mis ühendab eraldiasetsevat tootmiskohta eraldiasetseva tarbijaga või elektriliin, mis ühendab elektritootjat ja elektrivarustustevõtet, kes varustab otse oma valdusi, tütarettevõtteid ja vabatarbijaid;
- 16) „majanduslik tähtsusjärjestus” – elektrivarustuse allikate järjestus lähtuvalt majanduslikest kriteeriumidest;

- 17) „abiteenus” – teenus, mis on vajalik põhi- või jaotusvõrgu käitamiseks;
- 18) „võrgukasutaja” – füüsiline või juriidiline isik, kes tarnib elektrit põhi- või jaotusvõrku või kellele põhi- või jaotusvõrgust elektrit tarnitakse;
- 19) „tarnimine” – elektrienergia müük, kaasa arvatud edasimüük tarbijatele;
- 20) „integreeritud elektriettevõtja” – vertikaalselt või horisontaalselt integreeritud ettevõtja;
- 21) „vertikaalselt integreeritud ettevõtja” – elektriettevõtja või elektriettevõtjate rühm, mille üle samal isikul või samadel isikutel on otsene või kaudne kontroll, ja kus asjaomase ettevõtja või ettevõtjate rühma vähemalt üks ülesanne on elektrienergia edastamine või jaotamine ning teine ülesanne elektrienergia tootmine või tarnimine;
- 22) „sidusettevõtja” – sidusettevõtja nõukogu 13. juuni 1983. aasta seitsmenda direktiivi 83/349/EMÜ (mis põhineb asutamislepingu artikli 44 lõike 2 punktil g* ja käsitleb konsolideeritud aastaaruandeid)¹ artikli 41 tähenduses ja/või sidusettevõtjad selle direktiivi artikli 33 lõike 1 tähenduses ja/või samadele aktsionäridele kuuluvad ettevõtted;

* Direktiivi 83/349/EMÜ pealkirja on kohandatud, et võtta arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklite numeratsiooni muutumist vastavalt Amsterdami lepingu artiklile 12; algselt viidati artikli 54 lõike 3 punktile g.

¹ EÜT L 193, 18.7.1983, lk 1.

- 23) „horisontaalselt integreeritud ettevõtja” – ettevõtja, kelle vähemalt üks ülesanne on elektrienergia tootmine, edastamine, jaotamine või tarnimine ja teine ülesanne väljaspool elektrisektorit;
- 24) „pakkumismenetlus” – menetlus, mille kaudu kavandatavad täiendavad vajadused ja asendusmahud kaetakse tarnetega uue või olemasoleva tootmisvõimsuse arvelt;
- 25) „pikaajaline planeerimine” – investeerimisvajaduse pikaajaline planeerimine elektri tootmise, edastamise ja jaotamise valdkonnas, et rahuldada nõudlust elektri järele võrgus ja tagada tarned tarbijatele;
- 26) „väike eraldatud võrk” – võrk, kus tarbimine oli 1996. aastal väiksem kui 3 000 GWh ja milles vähem kui 5 % iga-aastasest tarbimisest kaetakse ühenduste kaudu teiste võrkudega;
- 27) „üliväike eraldatud võrk” – võrk, kus tarbimine oli 1996. aastal väiksem kui 500 GWh ja millel puuduvad ühendused teiste võrkudega;
- 28) „turvalisus” – elektrienergia varustuse kindlus ning tehniline töökindlus;

- 29) „energiatõhusust edendav nõudluse juhtimine” – üldine või integreeritud lähenemisviis, mille eesmärk on mõjutada elektritarbimise mahtu ja ajalist jaotust, et vähendada esmast elektritarbimist ja tippkoormusi, eelistades tootmismahu suurendamiseks tehtavatele investeeringutele energiatõhusatesse meetmetesse investeerimist või muid meetmeid, nagu katkestatavad tarnelepingud, kui viimatinimetatud on kõige tõhusamaks ja majanduslikult kasulikumaks võimaluseks, pidades silmas väiksema energiatarbimise positiivset mõju keskkonnale ja asjaomaseid varustuskindluse ning jaotuskuludega seotud aspekte;
- 30) „taastuvad energiaallikad” – taastuvad mittefossiilsed energiaallikad (tuuleenergia, päikeseenergia, maasoojus, laineenergia, loodeteenergia, hüdroenergia, biomass, prügila gaas, reoveepuhasti gaas ja biogaasid);
- 31) „jaotatud tootmine” – elektrijaamad, mis on ühendatud jaotusvõrku;
- 32) „elektrivarustusleping” – elektrivarustust käsitlev leping, kuid mitte elektrienergia tuletisinstrument;
- 33) „elektrienergia tuletisinstrument” – finantsinstrument, mis on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/39/EÜ (finantsinstrumentide turgude kohta)¹ C jao punktis 5, 6 või 7, kui kõnealune instrument on seotud elektrienergiaga;

¹ ELT L 145, 30.4.2004, lk 1.

- 34) „kontroll” – õigused, lepingud või muud vahendid, mis kas eraldi või ühiselt ning vastavaid asjaolusid või õigusnorme arvestades annavad võimaluse ettevõtjat otsustavalt mõjutada, eelkõige tulenevalt:
- a) omandiõigusest või õigusest osaliselt või täielikult kasutada ettevõtja vara;
 - b) õigustest või lepingutest, mis võimaldavad otsustavalt mõjutada ettevõtja organite koosseisu, hääletamist või otsuseid;
- 35) „elektriettevõtja” – füüsiline või juriidiline isik, kes täidab vähemalt üht järgmistest ülesannetest: elektrienergia tootmine, edastamine, jaotamine, tarnimine või ostmine, ning kes vastutab nende ülesannetega seotud kaubanduslike, tehniliste või hooldusküsimuste eest, välja arvatud lõpptarbijaid.

II PEATÜKK

Sektori korralduse üldeeskirjad

Artikkel 3

Avalike teenuste osutamise kohustus ja tarbijakaitse

1. Liikmesriigid tagavad oma institutsioonilise korra alusel ja võttes asjakohaselt arvesse subsidiaarsuse põhimõtet, kuid ilma et see piiraks lõike 2 kohaldamist, et elektriettevõtjad tegutseksid käesoleva direktiivi põhimõtteid järgides konkurentsivõimelise, turvalise ja looduskeskkonda säästva elektrituru loomise nimel ning et ettevõtjaid õiguste ja kohustuste osas ei diskrimineeritaks.

2. Liikmesriigid võivad asutamislepingu asjakohaseid sätteid, eelkõige artiklit 86 täielikult arvesse võttes ja üldist majandushuvi silmas pidades kehtestada elektrisektori ettevõtjatele avalike teenuste osutamise kohustused, mis on seotud turvalisusega, sealhulgas varustuskindlusega, tarnete korrapärasuse, kvaliteedi ja hinnaga ning keskkonnakaitsega, sealhulgas energiatõhususe, taastuvate energiaallikate ja kliimakaitsega. Need kohustused peavad olema selgelt määratletud, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja kontrollitavad ning tagama ühenduse elektriettevõtjatele võrdse juurepääsu liikmesriikide tarbijaskonnale. Seoses käesolevas lõikes nimetatud varustuskindluse, energiatõhusust edendava nõudluse juhtimise ja keskkonnakaitse ning taastuvate energiaallikate eesmärkide täitmisega võivad liikmesriigid rakendada pikaajalist planeerimist, võttes arvesse kolmandate isikute võimalusi võrgule juurde pääseda.

3. Liikmesriigid tagavad, et kõikidele kodutarbijatele ja, kui liikmesriigid seda vajalikuks peavad, väikestele ettevõtetele (st ettevõtted, millel on kuni 50 töötajat ja mille aastakäive või bilansimaht ei ületa 10 miljonit eurot) osutataks universaalteenust, mis tähendab, et neil on õigus saada oma territooriumil kindlaksmääratud mahus elektritarneid mõistliku, hõlpsasti ja selgelt võrreldava, läbipaistva ja mittediskrimineeriva hinnaga. Universaalteenuse osutamise tagamiseks võivad liikmesriigid kindlaks määrata viimasena vastutava tarnija. Liikmesriigid kehtestavad jaotusettevõtetele kohustuse ühendada tarbijad võrku sellistel tingimustel ja selliste tariifidega, mis on kehtestatud artikli 37 lõikes 6 sätestatud korras. Ükski käesoleva direktiivi säte ei takista liikmesriike tugevdamast kodutarbijate, väikeste ja keskmise suurusega tarbijate turupositsiooni, edendades kõnealuse tarbijaliigi esindajate vabatahtlikku koondumist.

Esimest lõiku tõlgendatakse läbipaistvalt ja mittediskrimineerivalt ning see ei tohi takistada turu avamist, mis on sätestatud artiklis 33.

4. Liikmesriigid tagavad, et kõikidel tarbijatel on õigus elektrivarustusele tarnijalt tarnija nõusolekul, olenemata sellest, mis liikmesriigis tarnija on registreeritud, kui tarnija järgib kohaldatavaid kauplemis- ja tasakaalustuseeskirju. Liikmesriigid võtavad sellega seoses kõik meetmed, et tagada, et haldusmenetlustega ei diskrimineerita juba teises liikmesriigis registreeritud tarnijatest ettevõtjaid.

5. Liikmesriigid tagavad, et:

- a) kui klient, kes järgib lepingu tingimusi, soovib tarnijat vahetada, teostab muutmistoimingu asjassepuutuv põhivõrguettevõtja kolme nädala jooksul, ning
- b) tarbijatel on õigus saada kõik asjakohased tarbimisandmed.

Liikmesriigid tagavad, et punktides a ja b osutatud õigused oleksid kõikidele tarbijatele tagatud mittediskrimineerival viisil hinna, töömahu ja ajakulu osas.

6. Kui liikmesriik annab tasuks lõigetes 2 ja 3 sätestatud kohustuste täitmise eest rahalist hüvitist, muud liiki hüvitisi ja ainuõigusi, tehakse seda mittediskrimineerivalt ja läbipaistvalt.

7. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et kaitsta lõpptarbijaid ja tagada tarbijakaitse kõrge tase ning tagavad eelkõige kaitsetumate tarbijate piisava kaitse. Selleks määratleb iga liikmesriik kaitsetute tarbijate mõiste, mis võib viidata energiavaesusele ning muu hulgas keelule selliste tarbijate elektrienergia võrgust väljalülitamise kohta kriitilistel aegadel. Liikmesriigid tagavad kaitsetute tarbijatega seotud õiguste ja kohustuste täitmise. Eelkõige võtavad nad meetmeid kaugetes piirkondades asuvate lõpptarbijate kaitsmiseks. Neil tuleb tagada tarbijakaitse kõrge tase, eriti seoses lepingutingimuste läbipaistvuse, üldise teabe ning vaidluste lahendamise mehhanismidega. Liikmesriigid tagavad vabatarbijatele reaalse võimaluse hõlpsasti tarnijat vahetada. Vähemalt kodutarbijate osas peaksid need meetmed hõlmama I lisas sätestatud meetmeid.
8. Liikmesriigid võtavad kohaseid meetmeid, näiteks riiklikud energiakavad ja soodustused sotsiaalkindlustussüsteemis, et tagada vajalik elektritarne kaitsetutele klientidele või toetus energiatõhususe parandamise eesmärgil, et lahendada tuvastatud energiavaesuse küsimused, sealhulgas vaesuse laiemas kontekstis. Kõnealused meetmed ei tohi takistada artiklis 33 sätestatud turu tõhusat avamist või turu toimimist ning nendest teatatakse vajaduse korral komisjonile vastavalt käesoleva artikli lõike 15 sätetele. Teade võib hõlmata ka üldise sotsiaalkindlustussüsteemi raames võetud meetmeid.

9. Liikmesriigid tagavad, et elektritarnijad esitaksid arvetel või koos arvetega ning lõpptarbijatele pakutavates reklaammaterjalides järgmised andmed:
- a) iga energiaallika osakaal tarnija eelmise aasta kogu kütusetarbes kõikehõlmaval ja riiklikul tasandil selgelt võrreldaval viisil;
 - b) vähemalt viide olemasolevatele allikatele, näiteks veebilehtedele, kus on avalikkusele kättesaadavad andmed vähemalt elektritarnija eelmise aasta kütusetarbest elektrienergia tootmisel tekkinud CO₂ heitmete ja radioaktiivsete jäätmete kohta;
 - c) teave tarbijate õiguste kohta ja vaidluse korral nende käsutuses olevate vaidluse lahendamise võimaluste kohta.

Esimese lõigu punktide a ja b osas võib elektrikaubanduse teel saadud või väljaspool ühendust asuva ettevõtja käest ostetud elektrienergia puhul kasutada kaubanduse teel või kõnealuselt ettevõtjalt eelmise aastal saadud kogumahte.

Reguleeriv asutus või muu pädev riiklik asutus võtab vajalikud meetmed, et tagada tarnijate poolt käesoleva artikli alusel tarbijatele siseriiklikul tasandil esitatava teabe usaldusväärsus ning selline esitus, mis võimaldab teavet võrrelda.

10. Liikmesriigid rakendavad sotsiaalse ja majandusliku ühtekuuluvuse ning keskkonnakaitse eesmärkide saavutamiseks meetmeid, mis hõlmavad energiatõhusust edendava nõudluse juhtimise meetmeid ning kliimamuutustega võitlemise vahendeid ja vajaduse korral varustuskindlust. Need meetmed võivad eelkõige ja vajadusel kõiki olemasolevaid siseriiklikke ja ühenduse vahendeid kasutades anda majanduslikke stiimuleid vajaliku võrgu- infrastruktuuri, sealhulgas võrkude vastastikuse ühendamise võimsuse hooldamiseks ja ehitamiseks.
11. Energiatõhususe edendamiseks soovivad liikmesriigid või reguleerivad asutused, kui liikmesriik on nii sätestanud, tungivalt, et elektriettevõtjad optimeeriks elektrikasutust, näiteks energiakorraldusteenuste pakkumise või innovaatilise hinnakujunduse väljatöötamisega, mida vajaduse korral hõlbustab arukate arvestisüsteemide või arukate võrkude juurutamine.
12. Liikmesriigid tagavad, et luuakse kontaktpunktid, kust tarbijad saavad kogu vajaliku teabe oma õiguste, kehtivate õigusaktide ja vaidluse korral nende käsutuses olevate vaidluse lahendamise võimaluste kohta. Sellised kontaktpunktid võivad kuuluda üldiste tarbijainfopunktide alla.
13. Liikmesriigid tagavad, et kaebuste tõhusaks käsitlemiseks ja kohtuväliseks vaidluste lahendamiseks on loodud sõltumatu mehhanism, näiteks energiaombudsman või tarbijakaitseorgan.

14. Liikmesriigid võivad otsustada, et artiklite 7, 8, 32 või 34 sätteid ei kohaldata, kui see takistaks juriidiliselt või faktiliselt elektriettevõtjatele pandud üldist majandushuvi esindavate kohustuste täitmist, tingimusel et see otsus ei mõjuta elektrikaubanduse arengut sellisel määral, mis oleks vastuolus ühenduse huvidega. Kooskõlas käesoleva direktiiviga ja asutamislepingu artikliga 86 hõlmavad ühenduse huvid muu hulgas ka konkurentsi vabatarbijate leidmiseks.
15. Käesoleva direktiivi jõustumisel teavitavad liikmesriigid komisjoni kõigist universaalteenuse ja avalike teenuste osutamise kohustuste täitmisega seoses võetud meetmetest, sealhulgas tarbija- ja keskkonnakaitse meetmetest, ning nende võimalikust mõjust siseriiklikule ja rahvusvahelisele konkurentsile, olenemata sellest, kas need meetmed nõuavad või ei nõua erandi tegemist käesolevast direktiivist. Seejärel teavitavad nad komisjoni iga kahe aasta järel kõigist nende meetmete muudatustest, olenemata sellest, kas need nõuavad või ei nõua erandi tegemist käesolevast direktiivist.
16. Konsulteerides asjaomaste sidusrühmadega, kelle hulka kuuluvad liikmesriigid, riiklikud reguleerivad asutused, tarbijaorganisatsioonid, elektriettevõtjad ning vastavalt seni saavutatule ka tööturu osapooled, koostab komisjon selge ja kompaktse energiatarbija kontrollnimekirja energiatarbija õigusi käsitleva praktilise teabe kohta. Liikmesriigid tagavad, et elektritarnijad või jaotusvõrguettevõtjad võtavad koostöös reguleeriva asutusega vajalikke meetmeid, et edastada kõikidele oma tarbijatele energiatarbija kontrollnimekirja eksemplar, ning tagavad selle avaliku kättesaadavuse.

Artikkel 4

Varustuskindluse järelevalve

Liikmesriigid tagavad järelevalve varustuskindluse küsimuste üle. Kui liikmesriigid peavad seda vajalikuks, võivad nad selle ülesande delegeerida artiklis 35 osutatud reguleerivatele asutustele. Selline järelevalve peab eelkõige hõlmama pakkumise ja nõudluse tasakaalu siseriiklikul turul, eeldatavat tulevikunõudlust ja olemasolevaid tarnevõimalusi, kavandatavaid või ehitatavaid lisavõimsusi ning võrkude kvaliteeti ja hooldustaset, kuid ka tippnõudluse rahuldamise meetmeid ja tegevuskava ühe või mitme tarnija väljalangemise korral. Pädevad asutused avaldavad iga kahe aasta järel 31. juuliks aruande, milles käsitletakse nende küsimuste üle teostatava järelevalve tulemusi ja samuti võetud või kavandatavaid meetmeid nendega tegelemiseks, ning edastavad selle aruande seejärel komisjonile.

Artikkel 5

Tehnilised eeskirjad

Reguleerivad asutused, kui liikmesriigid on nii sätestatud, või liikmesriigid tagavad, et määratletakse tehnilised ohutusnõuded ning koostatakse ja tehakse üldsusele kättesaadavaks tehnilised eeskirjad, millega nähakse ette tootmisrajatiste, jaotusvõrkude, otseühenduses tarbijate seadmete, ühendusahelate ja otseliinide süsteemiga ühendamise projekteerimise ja kasutamise tehnilised miinimumnõuded. Need tehnilised eeskirjad peavad tagama võrkude koostalitlusvõime ning olema objektiivsed ja mittediskrimineerivad. Amet võib teha vajaduse korral asjakohaseid soovitusi nendele eeskirjadele vastavuse saavutamiseks. Kõnealustest eeskirjadest teatatakse komisjonile vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. juuni 1998. aasta direktiivi 98/34/EÜ (millega nähakse ette tehnilistest standarditest ja eeskirjadest ning ifoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord)¹ artiklile 8.

¹ EÜT L 204, 21.7.1998, lk 37.

Artikkel 6

Piirkondliku koostöö edendamine

1. Liikmesriigid ja reguleerivad asutused teevad omavahel koostööd, et integreerida oma siseriiklikud turud ühel või mitmel piirkondlikul tasandil, mis on esimene samm täielikult liberaliseeritud siseturu loomise suunas. Eelkõige edendavad ja soodustavad reguleerivad asutused, kui liikmesriik on nii sätestanud, või liikmesriigid põhivõrguettevõtjate piirkondliku tasandi koostööd, sealhulgas piiriülestes küsimustes, et luua konkurentsivõimeline siseturg, ning tugevdavad oma õigusliku, reguleeriva ja tehnilise raamistiku järjepidevust ning soodustavad ühenduses veel eksisteerivate elektrisaari moodustavate eraldiseisvate süsteemide integreerumist. Sellise piirkondliku koostööga hõlmatud geograafilised piirkonnad sisaldavad koostööd geograafilistes piirkondades, mis on määratletud vastavalt määruse (EÜ) nr .../2009⁺ artikli 12 lõikele 3. Selline koostöö võib hõlmata teisi geograafilisi piirkondi.
2. Amet teeb koostööd riiklike reguleerivate asutuste ja põhivõrguettevõtjatega, et tagada konkurentsivõimelise siseturu loomise eesmärgil reguleerivate raamistike piirkondadevaheline kooskõla. Kui amet on seisukohal, et kõnealuse koostöö kohta on vaja siduvaid eeskirju, teeb ta asjakohased soovitusel.

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3651/09 sisalduva määruse number.

3. Liikmesriigid tagavad käesoleva direktiivi rakendamisega, et põhivõrguettevõtjatel on võimsuse jaotamiseks ja võrgu turvalisuse juhtimiseks/kontrollimiseks piirkondlikul tasandil üks või mitu integreeritud süsteemi, mis hõlmavad kahte või rohkemat liikmesriiki.
4. Kui vertikaalselt integreeritud põhivõrguettevõtjad osalevad sellise koostöö rakendamiseks loodud ühissettevõttes, siis kehtestab ja rakendab nimetatud ühissettevõtte nõuetele vastavuse programmi, milles sätestatakse meetmed diskrimineeriva ja konkurentsivastase käitumise vältimiseks. Kõnealuses nõuetele vastavuse programmis sätestatakse tööandjate konkreetsed kohustused diskrimineeriva ja konkurentsivastase käitumise välistamise eesmärgi saavutamiseks. Programm esitatakse heakskiitmiseks ametile. Programmi nõuetele vastavust jälgivad sõltumatult vertikaalselt integreeritud põhivõrguettevõtjate järelevalveametnikud.

III PEATÜKK

Elektritootmine

Artikkel 7

Uute võimsuste arendamise loaprotseduur

1. Uute elektritootmisvõimsuste ehitamiseks võtavad liikmesriigid vastu lubade väljastamise korra, mis peab olema objektiivne, läbipaistev ja mittediskrimineeriv.
2. Liikmesriigid kehtestavad kriteeriumid oma territooriumil elektritootmisvõimsuse ehitamise lubade andmiseks. Asjakohaste kriteeriumide määramisel arvestavad liikmesriigid:
 - a) elektrisüsteemi, rajatiste ja seonduvate seadmete ohutuse ja turvalisusega;
 - b) tervisekaitse ja turvalisusega;
 - c) keskkonnakaitsega;
 - d) maakasutuse ja paigutamisega;

- e) riigimaa kasutamisega;
- f) energiatõhususega;
- g) primaarenergia allikate liigiga;
- h) taotlejat iseloomustavate asjaoludega, nagu tehniline, majanduslik ja finantsvõimekus;
- i) artikli 3 alusel vastuvõetud meetmetele vastavusega;
- j) elektritootmisvõimsuse panusega ühenduse üldeesmärki toota 2020. aastaks 20 % energiast taastuvatest energiaallikatest, millele on osutatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. aprilli 2009. aasta direktiivi 2009/28/EÜ (taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta)¹ artikli 3 lõikes 1; ja
- k) elektritootmisvõimsuse panusega heitkoguste vähendamisse.

3. Liikmesriigid tagavad, et väikesemahulise detsentraliseeritud või jaotatud elektritootmise jaoks on olemas eri loaprotseduurid, milles võetakse arvesse tootmise piiratud mahtu ja potentsiaalset mõju.

¹ ELT L 140, 5.6.2009, lk 16.

Liikmesriigid võivad kehtestada kõnealuse eri loaprotseduuri kohta suunised. Riiklikud reguleerivad asutused või muud pädevad riiklikud asutused, sealhulgas planeerimisasutused, vaatavad need suunised läbi ja võivad teha soovitusi.

Kui liikmesriigid on kehtestanud spetsiaalse maakasutuslubade andmise menetlused, mida kohaldatakse uutele suurtele tootmisvõimsusega seotud infrastruktuuriprojektidele, lisavad liikmesriigid vajaduse korral uute tootmisvõimsuste loomise nendesse menetlustesse ja rakendavad neid mittediskrimineerival viisil ja sobivas ajaraamistikus.

4. Loaprotseduurid ja kriteeriumid avalikustatakse. Taotlejaid teavitatakse loa andmisest keeldumise põhjustest. Põhjused peavad olema objektiivsed, mittediskrimineerivad, kaalukad ja nõuetekohaselt põhjendatud. Taotlejale antakse edasikaebamisvõimalus.

Artikkel 8

Pakkumismenetlus uute võimsuste leidmiseks

1. Tarnekindluse huvides tagavad liikmesriigid võimaluse pakkuda uusi võimsusi või energiatõhusust edendavaid nõudluse juhtimise meetmeid avalikustatud kriteeriumide alusel toimuva pakkumismenetluse või sellise menetluse raames, mis läbipaistvust ja mittediskrimineerimist silmas pidades on samaväärne. Menetlust võib siiski alustada üksnes juhul, kui tarnekindluse tagamiseks piisavaid tootmisvõimsusi või energiatõhusust edendavaid nõudluse juhtimise meetmeid ei ole leitud loaprotseduuri raames.
2. Liikmesriigid võivad keskkonnakaitse huvides ning algjärgus uute tehnoloogiate edendamiseks tagada võimaluse korraldada uute võimsuste pakkumismenetlusi avalikustatud kriteeriumide alusel. Pakkumise objektiks võivad olla uued võimsused või energiatõhusust edendavad nõudluse juhtimise meetmed. Menetlust võib siiski alustada üksnes juhul, kui kõnealuste eesmärkide saavutamiseks ei piisa loaprotseduuri raames rajatavatest tootmisvõimsustest või võetavatest energiatõhusust edendavatest nõudluse juhtimise meetmetest.
3. Tootmisvõimsuse ja energiatõhusust edendavate nõudluse juhtimise meetmete leidmiseks korraldatava pakkumismenetluse üksikasjalikud andmed avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas vähemalt kuus kuud enne pakkumiste esitamise tähtpäeva.

Pakkumistingimused tehakse kõikidele mõne liikmesriigi territooriumil asuvatele huvitatud ettevõtjatele kättesaadavaks selliselt, et ettevõtjatel oleks piisavalt aega pakkumist esitada.

Läbipaistvuse tagamiseks ja diskrimineerimise vältimiseks peavad pakkumistingimused sisaldama lepingutingimuste ning kõikide pakkujate suhtes kohustusliku protseduuri üksikasjalikku kirjeldust ning ammendavat loendit kriteeriumidest, mida pakkujate valimisel ja lepingu sõlmimisel arvesse võetakse, sealhulgas andmeid pakkumisega seotud soodustuste, näiteks toetuste kohta. Spetsifikatsioon võib hõlmata ka artikli 7 lõikes 2 viidatud valdkondi.

4. Vajaliku tootmisvõimsuse pakkumismenetlustes tuleb arvesse võtta ka olemasolevate tootmisüksuste pikaajalise tagatisega elektritarnepakkumisi, kui täiendavaid vajadusi on võimalik nende abil rahuldada.
5. Liikmesriigid määravad käesoleva artikli lõigetes 1 kuni 4 kirjeldatud pakkumismenetluse korraldajaks, järelevalvajaks ja kontrollijaks asutuse või avalik-õigusliku või eraõigusliku isiku, kes ei ole sõltuv elektri tootmise, edastamise, jaotamise ja tarnimisega seotud tegevustest, kusjuures tegemist võib olla artikli 35 lõikes 1 osutatud reguleeriva asutusega. Kui põhivõrguettevõtja on omandisuhetest lähtuvalt muudest jaotamisega mitteseotud tegevustest täielikult sõltumatu, võib pakkumismenetluse korraldamise, järelevalve ja kontrollimise eest vastutavaks määrata põhivõrguettevõtja. Asjaomane asutus või isik võtab kõik vajalikud meetmed, et tagada pakkumistes sisalduva teabe konfidentsiaalsus.

IV PEATÜKK

Põhivõrgu kasutamine

Artikkel 9

Põhivõrkude ja põhivõrguettevõtjate eristamine

1. Liikmesriigid tagavad, et alates ...^{*}:
 - a) tegutsevad kõik põhivõrku omavad ettevõtjad põhivõrguettevõtjana;
 - b) sama isik või samad isikud ei või:
 - i) otseselt ega kaudselt kontrollida elektrienergia tootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitvat ettevõtjat ning otseselt ega kaudset kontrollida põhivõrguettevõtjat või põhivõrku, või teostada nende üle mis tahes õigusi, või

^{*} Väljaannete talitus: palun sisestada kuupäev, s.t 30 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva.

- ii) otseselt ega kaudselt kontrollida põhivõrguettevõtjat või põhivõrku ning otseselt või kaudset kontrollida elektri tootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitvat ettevõtjat, või teostada selle üle mis tahes õigusi;
- c) ei tohi samal isikul või samadel isikutel olla samaaegselt õigust määrata elektrienergia tootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitva ettevõtja kui ka põhivõrguettevõtja või põhivõrgu nõukogu, juhatuse või ettevõtjat seadusejärgselt esindava organi liikmeid ega otseselt ega kaudselt kontrollida elektrienergia tootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitvat ettevõtjat või teostada selle üle mis tahes õigusi ning
- d) ei tohi sama isik olla samaaegselt nii elektrienergia tootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitva ettevõtja kui ka põhivõrguettevõtja või põhivõrgu nõukogu, juhatuse või ettevõtjat seadusejärgselt esindava organi liige.

2. Lõike 1 punktides b ja c osutatud õigused on eelkõige järgmised:

- a) hääleõigus
- b) õigus nimetada ametisse nõukogu, juhatuse või ettevõtjat seadusejärgselt esindava organi liikmeid või
- c) enamusosaluse omamine.

3. Lõike 1 punkti b kohaldamisel hõlmab mõiste „elektrienergia tootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitev ettevõtja” tähendus mõistet „tootmise ja tarnimise eest vastutav ettevõtja” Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... direktiivi 2009/.../EÜ (mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju)¹⁺ tähenduses ning mõisted „põhivõrguettevõtja” ja „põhivõrk” hõlmavad mõisteid „edastusvõrgu haldur” ja „edastusvõrk” selle direktiivi tähenduses.
4. Liikmesriikidel on lubatud teha lõike 1 punktide b ja c erandeid kuni ...*, tingimusel, et põhivõrguettevõtjad ei moodusta osa vertikaalselt integreeritud ettevõtjast.
5. Lõike 1 punktis a sätestatud kohustus loetakse täidetuks, kui kaks või rohkem põhivõrku omavat ettevõtjat on loonud ühisettevõtte, mis tegutseb asjaomaste põhivõrkude põhivõrguettevõtjana kahes või rohkemas liikmesriigis. Ühisettevõttes ei tohi osaleda üks teine ettevõtja, välja arvatud juhul, kui osalejaks on artikli 13 alusel tunnustatud sõltumatu süsteemihaldur või sõltumatu võrguettevõtja V peatüki tähenduses.

¹ ELT L ...

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3649/09 sisalduva direktiivi number, kuupäev ja ELT avldamisviide.

^{*} Väljaannete talitus: palun sisestada kuupäev, s.t 42 kuud pärast käesolev direktiivi jõustumist.

6. Käesoleva artikli rakendamisel, juhul kui lõike 1 punktis b, c ja d osutatud isik on liikmesriik või avalik-õiguslik asutus, ei tohi kaks erinevat avalik-õiguslikku asutust, kes teostavad kontrolli ühelt poolt põhivõrguettevõtja või põhivõrgu üle ja teiselt poolt elektrienergia tootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitva ettevõtja üle, olla sama isik või samad isikud.
7. Liikmesriigid tagavad, et nii vertikaalselt integreeritud ettevõtja osaks oleva põhivõrguettevõtja kui ka sellise põhivõrguettevõtja töötajate käsutuses olevat artiklis 16 nimetatud tundlikku äriteavet ei edastata tootmis- ja tarnimisülesandeid täitvatele ettevõtjatele.
8. Kui ...* kuulub ülekandesüsteem vertikaalselt integreeritud ettevõtjale, võivad liikmesriigid otsustada lõiget 1 mitte kohaldada.
- Sellisel juhul asjaomane liikmesriik kas
- a) määrab sõltumatu süsteemihalduri vastavalt artiklile 13 või
 - b) järgib V peatüki sätteid.
9. Kui ... kuulub põhivõrk vertikaalselt integreeritud ettevõtjale ning kui on olemas kord, mis tagab põhivõrguettevõtjatele suurema sõltumatuse kui V peatüki sätteid, võivad liikmesriigid otsustada lõiget 1 mitte kohaldada.

* Väljaannete talitus: palun sisestada käesoleva direktiivi jõustumise kuupäev.

10. Enne ettevõtja heakskiitmist ja põhivõrguettevõtjaks määramist lõike 9 kohaselt, peab ta olema sertifitseeritud käesoleva direktiivi artikli 10 lõigetes 4, 5 ja 6 ning määruse (EÜ) nr .../2009⁺ artiklis 3 sätestatud korras, mille kohaselt komisjon kontrollib, et olemasolev kord tagab põhivõrguettevõtjatele selgelt suurema sõltumatuse kui V peatüki sätted.
11. Igal juhul ei tohi takistada vertikaalselt integreeritud ettevõtjat, kes omab põhivõrku, võtmast lõikes 1 sätestatud nõuete täitmiseks vajalikke meetmeid.
12. Tootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitvatel ettevõtjatel ei tohi mingil juhul olla võimalik otseselt või kaudselt kontrollida eraldatud põhivõrguettevõtjaid või teostada nende üle mis tahes kontrolli lõiget 1 kohaldavates liikmesriikides.

Artikkel 10

Põhivõrguettevõtjate määramine ja sertifitseerimine

1. Enne ettevõtja heakskiitmist ja põhivõrguettevõtjaks määramist peab ta olema sertifitseeritud vastavalt käesoleva artikli lõigetes 4, 5 ja 6 ning määruse (EÜ) nr .../2009⁺ artiklis 3 sätestatud korrale.

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3651/09 sisalduva määruse number.

2. Liikmesriigid tunnistavad ja määravad põhivõrguettevõtjateks ettevõtjad, kes omavad põhivõrke ja kelle riiklik reguleeriv asutus on kooskõlas sertifitseerimismenetlusega artiklis 9 sätestatud nõuetele vastavana sertifitseerinud. Põhivõrguettevõtjad tehakse teatavaks Euroopa Komisjonile ning avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas.
3. Põhivõrguettevõtjad teavitavad reguleerivat asutust igast kavandatavast tehingust, mille puhul võib tekkida vajadus üle vaadata selle ettevõtja vastavus artiklis 9 sätestatud nõuetele.
4. Reguleerivad asutused jälgivad pidevalt põhivõrguettevõtjate vastavust artiklis 9 sätestatud nõuetele. Nad algatavad põhivõrguettevõtja sellise vastavuse tagamiseks sertifitseerimismenetluse:
 - a) põhivõrguettevõtja vastava teatise alusel vastavalt lõikele 3;
 - b) omal algatusel, kui neile on saanud teatavaks, et põhivõrgu omaniku või põhivõrguettevõtja õiguste või mõju kavandatav muudatus võib kaasa tuua artikli 9 rikkumise või kui neil on alust arvata, et selline rikkumine on juba toimunud, või
 - c) komisjoni põhjendatud taotluse alusel.

5. Reguleerivad asutused võtavad põhivõrguettevõtja sertifitseerimise otsuse vastu nelja kuu jooksul alates põhivõrguettevõtja teatise või komisjoni vastava taotluse saamise kuupäevast. Pärast selle perioodi möödumist loetakse sertifikaat väljaantuks. Reguleeriva asutuse otsene või kaudne otsus jõustub alles pärast lõikes 6 sätestatud menetluse lõpetamist.
6. Põhivõrguettevõtja sertifitseerimise otsesest või kaudsest otsusest teatab reguleeriv asutus viivitamata komisjonile, lisades kogu nimetatud otsusega seotud asjakohase teabe. Komisjon tegutseb määruse (EÜ) .../2009⁺ artiklis 3 sätestatud korra kohaselt.
7. Reguleerivad asutused ja komisjon võivad põhivõrguettevõtjatelt ja tootmis- või tarneülesandeid täitvatelt ettevõtjatelt taotleda mis tahes teavet, mis on vajalik nende käesolevas artiklis sätestatud ülesannete täitmiseks.
8. Reguleerivad asutused ja komisjon tagavad tundliku äriteabe konfidentsiaalsuse.

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3651/09 sisalduva määruse number.

Artikkel 11

Sertifitseerimine seoses kolmandate riikidega

1. Kui kolmandast riigist või kolmandatest riikidest pärit isiku või isikute poolt kontrollitav põhivõrgu omanik või põhivõrguettevõtja taotleb sertifitseerimist, teavitab reguleeriv asutus sellest komisjoni.

Reguleeriv asutus teavitab samuti viivitamatult komisjoni mis tahes asjaoludest, mis võivad tuua kaasa selle, et kolmandast riigist või kolmandatest riikidest pärit isik või isikud omandaksid kontrolli põhivõrgu või põhivõrguettevõtja üle.

2. Põhivõrguettevõtjad teavitavad reguleerivat asutust mis tahes asjaoludest, mis võivad tuua kaasa selle, et kolmandast riigist või kolmandatest riikidest pärit isik või isikud omandaksid kontrolli põhivõrgu või põhivõrguettevõtja üle.

3. Reguleeriv asutus võtab põhivõrguettevõtja sertifitseerimise otsuse eelnõu vastu nelja kuu jooksul alates põhivõrguettevõtja teatise kuupäevast. Reguleeriv asutus keeldub sertifitseerimisest, kui põhivõrguettevõtja ei ole tõendanud:
- a) et asjaomane isik täidab artiklis 9 sätestatud nõudeid ning
 - b) reguleerivale asutusele või muule liikmesriigi määratud pädevale asutusele, et sertifitseerimise võimaldamine ei sea ohtu liikmesriigi ja ühenduse energiavarustuse kindlust. Kõnealuse küsimuse kaalumisel võtab reguleeriv asutus või muu määratud pädev asutus arvesse:
 - i) neid õigusi ja kohustusi, mis ühendusel on kõnealuste kolmandate riikide suhtes ja mis tulenevad rahvusvahelisest õigusest, sealhulgas ühe või mitme kolmanda riigiga sõlmitud kokkuleppest, mille osaline on ühendus ning mis puudutab energiavarustuse kindluse küsimust;
 - ii) neid õigusi ja kohustusi, mis liikmesriigil on kõnealuste kolmandate riikide suhtes ja mis tulenevad kõnealuste kolmandate riikidega sõlmitud kokkulepetest, niivõrd kui need on kooskõlas ühenduse õigusega, ning
 - iii) muid konkreetse juhtumi või asjaomase kolmanda riigiga seotud fakte ja asjaolusid.

4. Reguleeriv asutus teavitab otsusest viivitamata komisjoni, lisades kogu otsusega seotud asjakohase teabe.
5. Liikmesriigid näevad ette, et reguleeriv asutus ja/või lõike 3 punktis b osutatud määratud pädev asutus esitab enne reguleeriva asutuse poolt sertifitseerimisotsuse vastuvõtmist taotluse komisjoni arvamuse saamiseks seoses järgnevaga, kas:
 - a) et asjaomane isik täidab artiklis 9 sätestatud nõudeid ning
 - b) sertifitseerimise võimaldamine ei sea ohtu ühenduse energiavarustuse kindlust.
6. Komisjon vaatab lõikes 5 osutatud taotluse läbi kohe pärast selle kättesaamist. Komisjon esitab oma arvamuse kahe kuu jooksul taotluse kättesaamisest riiklikule reguleerivale asutusele või määratud pädevale asutusele, kui taotluse esitas kõnealune asutus.

Arvamuse koostamisel võib komisjon taotleda ameti, asjaomase liikmesriigi ja huvitatud poolte seisukohti. Juhul kui komisjon teeb sellise taotluse, pikendatakse kahekuulist ajavahemikku veel kahe kuu võrra.

Kui komisjon ei ole esimeses ja teises lõigus nimetatud tähtaja jooksul arvamust esitanud, siis loetakse, et komisjon ei esita reguleeriva asutuse otsuse kohta vastuväiteid.

7. Selle hindamisel, kas kolmandast riigist või kolmandatest riikidest pärit isiku või isikute poolne kontroll seab ohtu ühenduse energiavarustuse kindluse, võtab komisjon arvesse:
- a) konkreetseid asjaolusid ja asjaomast kolmandat riiki või kolmandaid riike ning
 - b) kõnealuse kolmanda riigiga või kõnealuste kolmandate riikidega seotud ühenduse õigusi ja kohustusi, mis tulenevad rahvusvahelisest õigusest, sealhulgas ühe või rohkema kolmanda riigiga sõlmitud kokkuleppest, mille osaline on ühendus ning mis puudutab varustuskindluse küsimust.
8. Riiklik reguleeriv asutus võtab kahe kuu jooksul pärast lõikes 6 osutatud ajavahemiku lõppu vastu oma lõpliku otsuse sertifitseerimise kohta. Riiklik reguleeriv asutus arvestab oma lõpliku otsuse vastuvõtmisel võimalikult suurel määral komisjoni arvamusega. Igal juhul jääb liikmesriikidele õigus sertifitseerimisest keelduda, kui sertifitseerimise võimaldamine seab ohtu liikmesriigi elektrienergiavarustuse kindluse või mõne teise liikmesriigi energiavarustuse kindluse. Kui liikmesriik on määranud muu pädeva asutuse teostama hindamist lõike 3 punkti b kohaselt, võib ta taotleda, et riiklik reguleeriv asutus võtaks oma lõpliku otsuse vastu vastavalt kõnealuse pädeva asutuse hinnangule. Riikliku reguleeriva asutuse lõplik otsus ja komisjoni arvamus avaldatakse koos. Kui lõplik otsus erineb komisjoni arvamusest, esitab ja avaldab asjaomane liikmesriik koos otsusega selle põhjendused.

9. Käesolev artikkel ei mõjuta kuidagi liikmesriikide õigust teostada vastavalt ühenduse õigusele siseriiklikke seaduslikke kontrolle, et kaitsta avaliku julgeoleku õigustatud huve.
10. Komisjon võib võtta vastu suunised, milles sätestatakse käesoleva artikli rakendamise korra üksikasjad. Meetmed, mille eesmärk on muuta käesoleva direktiivi vähemolulisi sätteid, täiendades seda, võetakse vastu vastavalt artikli 46 lõikes 2 osutatud kontrolliga regulatiivmenetlusele.
11. Käesolevat artiklit, v.a lõike 3 punkti a, kohaldatakse ka nende liikmesriikide suhtes, kellele kohaldatakse erandit vastavalt artiklile 44.

Artikkel 12

Põhivõrguettevõtjate ülesanded

Põhivõrguettevõtja kohustuseks on:

- a) tagada võrgu pikaajaline võime rahuldada mõistlikke nõudmisi elektrienergia edastamise järele ning antud majanduslikes tingimustes ja keskkonnanõuetele vastavate turvaliste, töökindlate ja tõhusate põhivõrkude toimimine, hooldus ja arendamine;
- b) tagada piisavad vahendid teenuse osutamise kohustuse täitmiseks;
- c) toetada tarnekindlust nõuetekohase edastusvõimsuse ja võrgu töökindluse kaudu;

- d) korraldada elektrivooge võrgus, võttes arvesse elektrikaubandust teiste ühendatud võrkudega. Seepärast on põhivõrguettevõtjal kohustus tagada elektrisüsteemi turvalisus, usaldusväärsus ja tõhusus, ning sellega seoses tuleb tagada kõikide vajalike abiteenuste kättesaadavus, sealhulgas nende abiteenuste kättesaadavus, mida osutatakse reageerides nõudlusele, kuivõrd see kättesaadavus ei sõltu teistest põhivõrkudest, millega võrk on ühendatud;
- e) anda võrguga ühendatud kõikide teiste võrkude võrguettevõtjatele piisavat teavet, et tagada ohutu ja tõhus toimimine, kooskõlastatud areng ning ühendatud süsteemi koostalitlusvõime;
- f) vältida vahetegemist võrgukasutajate või kasutajarühmade vahel ja eriti oma sidusettevõtjate eelistamist;
- g) anda võrgukasutajatele võrgule tõhusaks juurepääsuks vajalikku teavet;
- h) koguda kooskõlas määruse (EÜ) nr .../2009⁺ artikliga 13 põhivõrguettevõtjate vahelise hüvitamismehhanismi alusel ülekoormustasusid ja makseid, võimaldada juurdepääsu kolmandatele pooltele ja seda juhtida ning anda sellest keeldumise korral põhjendatud seletusi, mida jälgivad riiklikud reguleerivad asutused; oma ülesannete täitmisel edendavad põhivõrguettevõtjad peamiselt turu integratsiooni.

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3651/09 sisalduva määruse number.

Artikkel 13

Sõltumatud süsteemihaldurid

1. Kui põhivõrk kuulub ...* vertikaalselt integreeritud ettevõtjale, võivad liikmesriigid otsustada artikli 9 lõiget 1 mitte kohaldada ja määrata põhivõrgu omaniku ettepaneku alusel sõltumatu süsteemihalduri. Komisjon peab kõnealuse määramise heaks kiitma.
2. Liikmesriik võib sõltumatu süsteemihalduri heaks kiita ja määrata ainult järgmistel juhtudel:
 - a) haldurikandidaat on tõendanud, et ta vastab artikli 9 lõike 1 punktides b, c ja d sätestatud nõuetele;
 - b) haldurikandidaat on tõendanud, et tema käsutuses on artiklis 12 sätestatud ülesannete täitmiseks piisavad rahalised, tehnilised, füüsilised ja inimressursid;
 - c) haldurikandidaat kohustub järgima kümneaastast võrgu arengukava, mille üle reguleeriv asutus teostab järelevalvet;
 - d) põhivõrgu omanik on tõendanud, et ta suudab täita lõikes 5 sätestatud kohustusi. Selleks esitab ta kõik kandideeriva ettevõtja ning teiste asjaomaste isikutega sõlmitavate kokkulepete projektid; ja

* Väljaannete talitus: palun sisestada käesoleva direktiivi jõustumise kuupäev.

- e) haldurikandidaat on tõendanud, et ta suudab täita määrusest (EÜ) nr .../2009⁺ tulenevaid kohustusi, sealhulgas kohustusi seoses põhivõrguettevõtjate koostöoga Euroopas ja piirkondlikul tasandil.
3. Liikmesriigid kiidavad heaks ja määravad sõltumatuteks süsteemihalduriteks ettevõtjad, kelle reguleeriv asutus on sertifitseerinud artiklis 11 ja käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud nõuetele vastavana. Kohaldatakse kas käesoleva direktiivi artiklis 10 ja määruse (EÜ) nr .../2009⁺ artiklis 3 sätestatud sertifitseerimismenetlust või käesoleva direktiivi artiklis 11 sätestatud sertifitseerimismenetlust.
4. Iga sõltumatu süsteemihaldur vastutab vastavalt määruse (EÜ) nr .../2009⁺⁺ artiklile 13 kolmandatele isikutele juurdepääsu võimaldamise ja haldamise eest, sealhulgas juurdepääsutasude ja ülekoormustasude kogumise ning põhivõrguettevõtjate vahelise hüvitamiskorra kohaste maksete eest, põhivõrgu haldamise, hoolduse ja arendamise eest ning selle eest, et investeerimiskavade abil tagatakse süsteemi pikaajaline võime rahuldada mõistlikku nõudlust. Sõltumatu süsteemihaldur vastutab ülekandesüsteemi arendamisel uute infrastruktuuride kavandamise (sh vastavate lubade väljastamise korra väljatöötamise), väljaehitamise ja kasutuselevõtmise eest. Selleks tegutseb sõltumatu süsteemihaldur käesoleva peatüki kohaselt põhivõrguettevõtjana. Põhivõrgu omanik ei vastuta kolmandatele isikutele juurdepääsu võimaldamise ja haldamise ega investeeringute kavandamise eest.

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada määruse number.

⁺⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3651/09 sisalduva määruse number.

5. Kui sõltumatu süsteemihaldur on määratud, peab põhivõrgu omanik täitma järgmisi ülesandeid:
- a) pakkuma sõltumatule süsteemihaldurile tema ülesannete täitmiseks vajalikku koostööd ja tuge, sealhulgas eelkõige kogu vajalikku teavet;
 - b) rahastama investeeringuid, mille tegemise on otsustanud sõltumatu süsteemihaldur ja heaks kiitnud reguleeriv asutus, või andma nõusoleku nende rahastamiseks mõne huvitatud isiku poolt, kelleks võib olla ka sõltumatu süsteemihaldur. Asjakohase rahastamiskorra kiidab heaks reguleeriv asutus. Reguleeriv asutus konsulteerib enne heakskiitmist põhivõrgu omaniku ja teiste huvitatud isikutega;
 - c) tagama katte võrgu varadega seotud kohustustele, välja arvatud sellele osale kohustustest, mis on seotud sõltumatu süsteemihalduri ülesannetega ning
 - d) tagama, et lihtsustatakse võrgu laiendamise rahastamist, v.a need investeeringud, mille puhul ta on vastavalt punktile b andnud nõusoleku rahastamise kohta huvitatud isiku, sealhulgas sõltumatu süsteemihalduri poolt.
6. Asjakohase liikmesriigi konkurentsiasutusele antakse tihedas koostöös reguleeriva asutusega kõik vajalikud volitused, et ta saaks tõhusalt jälgida lõikes 5 sätestatud kohustuste täitmist põhivõrgu omaniku poolt.

Artikkel 14

Põhivõrgu omaniku eristamine

1. Kui sõltumatu süsteemihaldur on määratud, peab põhivõrgu omanik, kes moodustab osa vertikaalselt integreeritud ettevõtjast, olema vähemalt juriidiliselt staatuselt, organisatsiooniliselt ja otsuste tegemises sõltumatu muust edastusega mitteseotud tegevusest.
2. Lõike 1 kohane põhivõrgu omaniku sõltumatus peab vastama järgmistele miinimumkriteeriumidele:
 - a) põhivõrgu omaniku juhtimise eest vastutavad isikud ei tohi olla tegevad otseselt ega kaudselt elektri toomise, jaotamise ja tarnimise igapäevase juhtimise eest vastutava vertikaalselt integreeritud elektriettevõtja äriühingustruktuuris;
 - b) võetakse vajalikud meetmed põhivõrgu omaniku juhtimise eest vastutavate inimeste kutsuhuvidega arvestamiseks nii, et neil oleks võimalik tegutseda iseseisvalt;

- c) põhivõrgu omanik kehtestab nõuetele vastavuse programmi, milles sätestatakse meetmed diskrimineeriva käitumise vältimiseks, ning tagab, et järelevalve selle täitmise üle oleks piisavalt range. Nõuetele vastavuse programmis sätestatakse töötajate konkreetsed kohustused nende eesmärkide saavutamiseks. Nõuetele vastavuse programmi eest vastutav isik või asutus esitab võetud meetmete aastaaruande reguleerivale asutusele ning see avaldatakse.
3. Komisjon võib vastu võtta suuniseid, et tagada käesoleva artikli lõike 2 täielik ja tõhus täitmine põhivõrgu omaniku poolt. Meetmed, mille eesmärk on muuta käesoleva direktiivi vähemolulisi sätteid, täiendades seda, võetakse vastu vastavalt artikli 46 lõikes 2 osutatud kontrolliga regulatiivmenetlusele.

Artikkel 15

Võrgujärjekord ja tasakaalustamine

1. Ilma et see mõjutaks elektrienergia tarnimist lepinguliste kohustuste alusel, sealhulgas pakkumistingimustest tulenevad kohustused, vastutab põhivõrguettevõtja, kui see on tema ülesanne, oma piirkonnas asuvate elektrijaamade võrgujärjekorra ning teistesse võrkudesse suunduvate ühenduste kasutamise korra eest.

2. Elektriyaamade võrgujärjekord ja ühenduste kasutamine määratakse kindlaks kriteeriumide alusel, mille kiidavad heaks riiklikud reguleerivad asutused, kui neil on selleks pädevus, ning mis peavad olema objektiivsed, avaldatud ning mida tuleb kohaldada mittediskrimineerivalt, tagades elektrienergia siseturu nõuetekohase toimimise. Kriteeriumide osas võetakse arvesse olemasolevatest elektriyaamadest või võrkudevaheliste ühenduste kaudu saadava elektrienergia majanduslikku tähtsusjärjestust ning süsteemi tehnilisi piiranguid.
3. Liikmesriik nõuab võrguettevõtjatelt, et nad järgiksid taastuenergia allikaid kasutavate elektriyaamade võrgujärjekorra koostamisel direktiivi 2009/28/EÜ artiklit 16. Nad võivad ka võrguettevõtjalt nõuda, et elektriyaamade võrgujärjekorra koostamisel eelistataks elektriyaamu, kus toimub elektrienergia ja soojuse koostootmine.
4. Liikmesriik võib tarnekindluse huvides nõuda, et võrgujärjekorras eelistataks elektriyaamu, kus kasutatakse kohalikke primaarenergia allikaid, igas kalendriaastas kuni 15 % ulatuses kogu primaarenergiast, mis on vajalik asjaomases liikmesriigis tarbitava elektrienergia tootmiseks.

5. Reguleerivad asutused, kui liikmesriigid on nii sätestatud, või liikmesriigid nõuavad põhivõrguettevõtjatelt põhivõrgu hooldamise ja arendamise, sealhulgas võrkude vastastikuse ühendamise võimsuse miinimumnõuete järgimist.
6. Põhivõrguettevõtjad soetavad oma võrgus energiakadude ja reservvõimsuse katmiseks kasutatava energia läbipaistva, mittediskrimineeriva ja turupõhise menetluse abil, kui neil kõnealune funktsioon on.
7. Põhivõrguettevõtjate vastuvõetavad elektrivõrgu tasakaalustamise eeskirjad peavad olema objektiivsed, läbipaistvad ja mittediskrimineerivad ning sisaldama eeskirju, mis maksustavad nende võrkude kasutajaid energia tasakaalustamata tarvitamise eest. Põhivõrguettevõtjate teenuste osutamise tingimused, sealhulgas eeskirjad ja tariifid, kehtestatakse artikli 37 lõike 6 kohase metoodika alusel mittediskrimineerival ja kulusid kajastaval viisil, ning need avaldatakse.

Artikkel 16

Põhivõrgu omanike ja põhivõrguettevõtjate konfidentsiaalsus

1. Ilma, et see piiraks artikli 30 kohaldamist või teabe avaldamisega seotud mis tahes õiguslikku kohustust, tagavad kõik põhivõrguettevõtjad ja põhivõrgu omanikud äritegevuse käigus saadud tundliku äriteabe konfidentsiaalsuse ning teevad kõik selleks, et takistada oma tegevuse kohta sellise teabe diskrimineerival viisil avaldamist, mis võib olla äriliselt kasulik, ning tagavad eelkõige, et ei avalda tundlikku äriteavet äriühingu ülejäänud osadele, välja arvatud juhtudel, kui sellise teabe avaldamine on vajalik äritehingu sooritamiseks. Teabeeristuseeskirjade täieliku täitmise tagamiseks tagavad liikmesriigid, et põhivõrgu omanik ja äriühingu ülejäänud osad ei kasutaks ühisteenuseid, nt ühiseid õigusteenuseid, välja arvatud haldus- ja IT-teenused.
2. Põhivõrguettevõtjad ei tohi seostuvate ettevõtjate elektrienergia müügi- või ostutehinguteks kuritarvitada kolmandatelt isikutelt võrgujuurdepääsu tagamise ja selleks vajalike läbirääkimiste käigus saadud tundlikku äriteavet.
3. Teave, mis on vajalik tõhusaks konkurentsiks ja turu tõhusaks toimimiseks, avalikustatakse. Selle kohustusega ei piirata äriliselt tundliku teabe konfidentsiaalsuse säilitamist.

V PEATÜKK

Sõltumatu põhivõrguettevõtja

Artikkel 17

Varad, seadmed, töötajad ja identiteet

1. Põhivõrguettevõtjatel on käesolevas direktiivis sätestatud kohustuste täitmiseks ja elektrienergia edastamisega seotud äritegevuseks vajalikud inim-, tehnilised, füüsilised ja rahalised ressursid, ja eelkõige:
 - a) elektrienergia edastamisega seotud äritegevuseks vajalikud varad, sh ülekandevõrk, kuuluvad põhivõrguettevõtjale;
 - b) elektrienergia edastamisega seotud äritegevuseks, sh organisatsiooniliste ülesannete täitmiseks vajalikud töötajad on põhivõrguettevõtja teenistuses;

- c) töötajate rentimine ning teenuste osutamine ja tarbimine vertikaalselt integreeritud ettevõtja mõnelt muult osalt või mõnele muule osale on keelatud. Põhivõrguettevõtja võib siiski osutada teenuseid vertikaalselt integreeritud ettevõtjale, kui
 - i) kõnealuste teenuste osutamisel ei tehta süsteemi kasutajatel vahet, teenuste osutamine on kättesaadav kõigile süsteemi kasutajatele samadel tingimustel ning sellega ei piirata, moonutata ega takistata konkurentsi elektrienergia tootmisel ja tarnimisel, ning
 - ii) kõnealuste teenuste osutamise tingimused on kiitnud heaks reguleeriv asutus;
- d) ilma et see piiraks artikli 20 kohaselt nõukogul otsuste tegemist, tehakse rahalised ressursid tulevaste investeerimisprojektide jaoks ja/või olemasolevate varade asendamiseks põhivõrguettevõtjale vertikaalselt integreeritud ettevõtja poolt põhivõrguettevõtja asjakohase taotluse alusel õigeaegselt kättesaadavaks.

2. Elektrienergia edastamisega seotud äritegevus hõlmab lisaks artiklis 12 loetletud ülesannetele vähemalt järgmist:

- a) põhivõrguettevõtja esindamine ning kolmandate osaliste ja reguleerivate asutustega ühenduse pidamine;
- b) põhivõrguettevõtja esindamine Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustikus;

- c) kolmandatele isikutele võrgule juurdepääsu võimaldamine ja haldamine tegemata vahet võrgukasutajate või kasutajarühmade vahel;
- d) põhivõrguga seotud kõikide tasude kogumine, sh juurdepääsutasud, kõrvalteenuste eest võetavad tasakaalustavad tasud, näiteks teenuste ostmine (tasakaalustuskulud, kadude energia);
- e) turvalise, tõhusa ja ökonoomse põhivõrgu haldamine, hooldamine ja arendamine;
- f) investeringute planeerimine, et tagada süsteemi pikaajaline võime rahuldada mõistlikku nõudlust ja tagada tarnekindlus;
- g) asjakohaste ühisettevõtete loomine, sh koos ühe või mitme põhivõrguettevõtjaga, elektribörsiga ning muud asjakohased näitajad, et saavutada eesmärgid toetada piirkondlike turgude loomist või hõlbustada liberaliseerimise protsessi, ja
- h) kõik korporatiivteenused, sh õigusabi-, raamatupidamis- ja IT teenused.

3. Põhivõrguettevõtjatel on õiguslik vorm, nagu on osutatud nõukogu direktiivi 68/151/EMÜ¹ artiklis 1.

¹ Esimene nõukogu 9. märtsi 1968. aasta direktiiv 68/151/EMÜ tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks EMÜ asutamislepingu artikli 58 teises lõigus tähendatud äriühingutelt nõuavad, et muuta sellised tagatised ühenduse kõigis osades võrdväärseteks (EÜT L 65, 14.3.1968, lk 8).

4. Põhivõrguettevõtja ei tohi oma äriidentiteedi, suhtlemise, kaubamärkide ja ruumidega seotult tekitada segadust seoses vertikaalselt integreeritud ettevõtja või mis tahes selle osa eraldiseisvusega.
5. Põhivõrguettevõtja ei jaga IT süsteeme ega seadmeid, hooneid ja turvasüsteeme ühegi vertikaalselt integreeritud ettevõtte osaga ega kasuta samu konsultante ega välistöövõtjaid IT süsteemide või seadmete ning turvasüsteemide jaoks.
6. Põhivõrguettevõtja aruandeid auditeerib audiitor, kes ei auditeeri vertikaalselt integreeritud ettevõtjat ega tema ükskõik millist osa.

Artikkel 18

Põhivõrguettevõtja sõltumatus

1. Ilma et see piiraks järelevalveasutuse liikmete otsuseid vastavalt artiklile 20 on põhivõrguettevõtjal:
 - a) tõhusad otsuste tegemise õigused, mis on sõltumatud vertikaalselt integreeritud ettevõtjast nii hallatavate ja hooldatavate varade kui ka ülekandesüsteemi arendamise osas ning
 - b) volitused hankida raha kapitaliturult, eelkõige laenamise ja kapitali suurendamise teel.

2. Põhivõrguettevõtja peab tegutsema kogu aeg selliselt, et ta tagab selliste vahendite olemasolu, mida ta vajab, et teostada ülekandeid nõuetekohaselt ja tõhusalt ning arendada ja hooldada tõhusat, turvalist ja ökonoomset põhivõrku.
3. Vertikaalselt integreeritud ettevõtja tütarettevõtetal, mis täidavad elektri tootmise või edastamise funktsioone, ei tohi olla otseseid ega kaudseid osalusi põhivõrguettevõtja aktsiakapitalis. Põhivõrguettevõtjal ei tohi olla ühtki otsest ega kaudset osalust vertikaalselt integreeritud ettevõtja ühegi sellise tütarettevõtte aktsiakapitalis, mis täidab elektri tootmise või edastamise funktsioone, ning ta ei saa selliselt tütarettevõttelt dividende ega mingit rahalist kasu.
4. Põhivõrguettevõtja üldine juhtimisstruktuur ja organisatsiooniline kord tagab põhivõrguettevõtja tõhusa sõltumatuse kooskõlas käesoleva peatükiga. Vertikaalselt integreeritud ettevõtja ei määra otseselt ega kaudselt põhivõrguettevõtja konkurentsikäitumist seoses põhivõrguettevõtja igapäevase tegevuse ja võrgu juhtimisega ega seoses artikli 22 kohaselt arendatava 10-aastase võrgu arengukava ettevalmistamiseks vajalike tegevustega.
5. Põhivõrguettevõtjad ei tee oma artikli 12 ja käesoleva direktiivi artikli 17 lõike 2 kohaste ülesannete täitmisel ning määruse (EÜ) nr .../2009⁺ artiklite 14–16 järgimisel vahet eri isikutel ja üksustel ning ei piira, moonuta ega takista konkurentsi elektrienergia tootmisel ja tarnimisel.

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3651/09 sisalduva määruse number.

6. Kõik vertikaalselt integreeritud ettevõtja ja põhivõrguettevõtja vahelised äri- ja rahandussuhted, sh põhivõrguettevõtja laenud vertikaalselt integreeritud ettevõtjale peavad vastama turutingimustele. Põhivõrguettevõtja peab üksikasjalikku dokumentatsiooni selliste äri- ja rahandussuhete kohta ja teeb selle reguleerivale asutusele taotluse korral kättesaadavaks.
7. Põhivõrguettevõtja esitab reguleerivale asutusele heakskiitmiseks kõik vertikaalselt integreeritud ettevõtjaga tehtud kaubandus- ja rahanduslepingud.
8. Põhivõrguettevõtja teatab reguleerivale asutusele artikli 17 lõike 1 punktis d osutatud rahalised vahendid, mis on kättesaadavad tulevaste investeerimisprojektide jaoks ja/või olemasolevate varade asendamiseks.
9. Vertikaalselt integreeritud ettevõtja hoidub mis tahes tegevusest, mis tõkestaks või takistaks põhivõrguettevõtetal oma käesoleva peatüki kohaste kohustuste täitmist, ning ei nõua, et põhivõrguettevõtja taotleks kõnealuste kohustuste täitmiseks luba vertikaalselt integreeritud ettevõtjalt.
10. Asjaomane liikmesriik kiidab heaks ja määrab põhivõrguettevõtjaks ettevõtja, kelle reguleeriv asutus on sertifitseerinud käesoleva peatüki nõuetele vastavana. Kohaldatakse kas käesoleva direktiivi artiklis 10 ja määruse (EÜ) nr .../2009⁺ artiklis 3 sätestatud sertifitseerimismenetlust või käesoleva direktiivi artiklis 11 sätestatud sertifitseerimismenetlust.

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3651/09 sisalduva määruse number.

Artikkel 19

Põhivõrguettevõtja töötajate ja juhtkonna sõltumatus

1. Põhivõrguettevõtja juhtimise eest vastutavate isikute või haldusorganite liikmete ametisse nimetamist ja selle pikendamist, töötingimusi, sh ette nähtud tasu ja ametist vabastamist käsitlevad otsused teeb põhivõrguettevõtja nõukogu, mis nimetatakse ametisse kooskõlas artikliga 20.
2. Põhivõrguettevõtja tegevjuhtimise eest vastutavate isikute või haldusorganite liikmete ametisse nimetamise ja selle pikendamise eest vastutava nõukogu poolt ametisse nimetatud isikute nimed ja nende ametiajal kehtivad tingimused, ametiaja kestus ja ametist vabastamine ning iga sellise kavandatava ametist vabastamise põhjused teatatakse reguleerivale asutusele. Lõikes 1 nimetatud tingimused ja otsused on siduvad ainult siis, kui reguleeriv asutus ei ole kolme nädala jooksul pärast teavitamist vastuväiteid esitanud.

Reguleeriv asutus võib esitada vastuväited lõikes 1 osutatud otsustele, kui:

- a) ametisse nimetatud juhtimise eest vastutavate isikute ja/või haldusorganite liikmete ametialane sõltumatus tekitab kahtlusi või
- b) ennetähtaegse ametist vabastamise puhul on kahtlusi selle õigustatuses.

3. Põhivõrguettevõtja juhtimise eest vastutavad isikud või haldusorganite liikmed, kelle suhtes käesolevat lõiget kohaldatakse, ei tohi kolme aasta jooksul enne ametisse nimetamist omada ametikohta või ametialast vastutust, huvisid või ärisuhteid, otseselt või kaudselt, vertikaalselt integreeritud ettevõtjas või selle osas või seda kontrollivas aktsionäris, välja arvatud nimetatud põhivõrguettevõtjas.
4. Põhivõrguettevõtja juhtimise eest vastutavad isikud või haldusorganite liikmed ja/või töötajad ei tohi omada mingeid muid ametikohti või ametialast vastutust, huvisid või ärisuhteid, otseselt või kaudselt, vertikaalselt integreeritud ettevõtja muus osas või seda kontrollivas aktsionäris.
5. Põhivõrguettevõtja juhtimise eest vastutavad isikud või haldusorganite liikmed ja/või töötajad ei tohi omada mingeid huvisid, otseselt või kaudselt, vertikaalselt integreeritud ettevõtja osas, va nimetatud põhivõrguettevõtjas, või saada sellest rahalist kasu. Nende töötasu ei sõltu vertikaalselt integreeritud ettevõtja (va põhivõrguettevõtja) tegevusest ja tulemustest.
6. Põhivõrguettevõtja juhtimise eest vastutavate isikute ja/või haldusorganite liikmete kaebuste suhtes, mis käsitlevad nende ennetähtaegset ametist vabastamist, tagatakse tõhus reguleerivale asutusele kaebamise õigus.

7. Pärast ametist vabastamist ei tohi põhivõrguettevõtja juhtimise eest vastutavad isikud ja/või haldusorganite liikmed vähemalt nelja aasta jooksul omada mingeid ametikohti või ametialast vastutust, huvisid või ärisuhteid vertikaalselt integreeritud ettevõtja osas, va põhivõrguettevõtjas, või seda kontrollivas aktsionäris.
8. Lõiget 3 kohaldatakse enamiku põhivõrguettevõtjate juhtimise eest vastutavate isikute ja/või haldusorganite liikmete suhtes.

Põhivõrguettevõtja juhtimise eest vastutavad isikud või haldusorganite liikmed, kelle suhtes ei kohaldata lõike 3 sätteid, ei tohi vähemalt kuue kuu jooksul enne nende ametisse nimetamist täita juhtimisfunktsiooni või muud olulist funktsiooni vertikaalselt integreeritud ettevõtjas.

Käesoleva lõike esimest lõiku ja lõikeid 4–7 kohaldatakse kõikide tegevjuhtkonda kuuluvate isikute ning neile otseselt alluvate selliste isikute suhtes, kes vastutavad võrgu haldamise, hooldamise ja arendamise eest.

Artikkel 20

Nõukogu

1. Põhivõrguettevõtjal on nõukogu, mis vastutab otsuste eest, millel on oluline mõju põhivõrguettevõtja aktsionäride varade väärtusele, eriti otsuste eest, mis käsitlevad igaaastaste ja pikemaajaliste rahastamiskavade heakskiitmist, põhivõrguettevõtja võlgnevuse taset ja aktsionäridele jaotatavat dividendisummat. Nõukogu pädevusse kuuluvate otsuste hulka ei kuulu need, mis on seotud põhivõrguettevõtja igapäevase tegevuse ja võrgu juhtimisega või artikli 22 kohaselt arendatava kümneaastase võrgu arengukava ettevalmistamiseks vajalike tegevustega.
2. Nõukogu koosneb vertikaalselt integreeritud ettevõtjat esindavatest liikmetest, kolmanda poole aktsionäre esindavatest liikmetest, ja juhul kui liikmesriigi õigusaktides on sätestatud, teisi huvitatud pooli, näiteks põhivõrguettevõtja töötajaid esindavatest liikmetest.
3. Artikli 19 lõike 2 esimest lõiku ja artikli 19 lõikeid 3 kuni 7 kohaldatakse vähemalt poolte nõukogu liikmete, miinus üks, suhtes.

Artikli 19 lõike 2 teise lõigu punkti b kohaldatakse kõigi nõukogu liikmete suhtes.

Artikkel 21

Nõuetele vastavuse programm ja järelevalveametnik

1. Liikmesriigid tagavad, et põhivõrguettevõtjad kehtestavad ja rakendavad nõuetele vastavuse programmi, milles sätestatakse meetmed diskrimineeriva käitumise vältimiseks, ja tagatakse, et järelevalve selle programmi üle oleks piisavalt range. Nõuetele vastavuse programmis sätestatakse töötajate konkreetsed kohustused nende eesmärkide saavutamiseks. See esitatakse heakskiitmiseks reguleerivale asutusele. Ilma et see piiraks riikliku reguleeriva asutuse volitusi, jälgib järelevalveametnik programmi nõuetele vastavust sõltumatult.
2. Järelevalveametniku nimetab ametisse nõukogu reguleeriva asutuse heakskiidul. Reguleeriv asutus võib järelevalveametniku heakskiitmisest keelduda ainult sõltumatuse või kutsealase suutlikkuse puudumise tõttu. Järelevalveametnik võib olla füüsiline või juriidiline isik. Järelevalveametniku suhtes kohaldatakse artikli 19 lõikeid 2 kuni 8.

3. Järelevalveametnik vastutab
- a) nõuetele vastavuse programmi järelevalve eest;
 - b) aastaaruande, milles esitatakse nõuetele vastavuse programmi rakendamiseks võetud meetmed, koostamise ja esitamise eest reguleerivale asutusele;
 - c) nõukogule aruandmise eest ja nõuetele vastavuse programmi ja selle rakendamise kohta soovitude andmise eest;
 - d) reguleeriva asutuse teavitamine nõuetele vastavuse programmi rakendamisega seotud olulistest rikkumistest ja
 - e) reguleeriva asutuse teavitamise eest kõikidest vertikaalselt integreeritud ettevõtja ja põhivõrguettevõtja vahelistest äri- ja rahalistest suhetest.
4. Järelevalveametnik esitab reguleerivale asutusele kavandatavad otsused võrkudesse tehtavate investeeringute kava või üksikinvesteeringute kohta. See toimub hiljemalt siis, kui põhivõrguettevõtja juhatus ja /või pädev haldusorgan esitab need nõukogule.

5. Kui vertikaalselt integreeritud ettevõtja üldkoosolekul või selle poolt ametisse nimetatud nõukogu liikmete hääletusel takistatakse otsuse vastuvõtmist, mille tulemusena takistatakse või lükatakse edasi võrkudesse investeerimist, mis 10-aastase võrgu arengukava kohaselt oleks tulnud teostada järgneva kolme aasta jooksul, teatab järelevalveametnik sellest reguleerivale asutusele, mis tegutseb seejärel artikli 22 kohaselt.
6. Järelevalveametniku volitusi või teenistustingimusi reguleerivad tingimused, sealhulgas tema mandaadi kestus, kiidab heaks reguleeriv asutus. Need tingimused tagavad järelevalveametniku sõltumatuse, muuhulgas nähes talle ette kõik vajalikud vahendid tema kohustuste täitmiseks. Oma ametiajal ei tohi järelevalveametnik omada vertikaalselt integreeritud ettevõtjas või selle mis tahes osas või seda kontrollivates aktsionärides otseselt või kaudselt muud ametikohta või ametialast vastutust või huvisid.
7. Järelevalveametnik annab korrapäraselt, kas suuliselt või kirjalikult aru reguleerivale asutusele ning tal on õigus anda korrapäraselt, kas suuliselt või kirjalikult aru põhivõrguettevõtja nõukogule.

8. Järelevalveametnik võib osaleda põhivõrguettevõtja juhatuse või haldusorganite kõikidel koosolekutel, nõukogu koosolekutel ja üldkoosolekul. Järelevalveametnik võib osaleda kõikidel koosolekutel, millel käsitletakse järgmisi küsimusi:
- a) võrkudele juurdepääsu tingimused, nagu on määratletud määruses (EÜ) nr .../2009⁺ eelkõige seoses tariifide, kolmandatele isikutele juurdepääsu teenuste, võimsuse jaotamise, ülekoormuse juhtimise, läbipaistvuse, tasakaalustamise ja järelturuga;
 - b) ülekandesüsteemi, sh võrkudevaheliste ühenduste ja ühenduste investeeringute haldamise, hooldamise ja arendamise eesmärgil algatatud projektid;
 - c) põhivõrgu juhtimiseks vajalikud elektrienergia müügi- või ostutehingud.
9. Järelevalveametnik jälgib põhivõrguettevõtja vastavust artiklis 16 esitatud nõuetele.
10. Järelevalveametnikul on juurdepääs põhivõrguettevõtja kogu asjakohasele teabele ja ruumidele ja kogu teabele, mis on vajalik oma ülesannete täitmiseks.
11. Pärast reguleeriva asutuse eelnevat heakskiitu võib nõukogu järelevalveametniku ametist vabastada. Nõukogu vabastab järelevalveametniku sõltumatuse või ametialase suutlikkuse puudumise tõttu, kui reguleeriv asutus seda nõuab.

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3651/09 sisalduva määruse number.

12. Järelevalveametniku juurdepääs põhivõrguettevõtja ametiruumidele tagatakse etteteatamiseta.

Artikkel 22

Võrkude arendamine ja volitused teha investeerimisotsuseid

1. Pärast konsulteerimist kõikide asjaomaste sidusrühmadega esitavad põhivõrguettevõtjad igal aastal reguleerivale asutusele 10-aastase võrgu arengukava, mis põhineb olemasoleval ja prognoositaval nõudlusel ja pakkumisel. Kõnealune arengukava sisaldab tõhusaid meetmeid, et tagada süsteemi piisav võimsus ja tarnekindlus.
2. 10-aastane võrgu arengukava eelkõige:
 - a) näitab turuosalistele peamised ülekandeinfrastruktuurid, mida tuleb järgmise kümne aasta jooksul ehitada või uuendada;
 - b) sisaldab kõik otsustatud investeeringud ja määrab kindlaks uued investeeringud, mida tuleb teha järgmise kolme aasta jooksul, ning
 - c) esitab investeerimisprojektide ajakava.

3. 10-aastase võrgu arengukava väljatöötamisel kasutab põhivõrguettevõtja mõistlikke prognoose elektritootmise, -tarnimise, -tarbimise kohta ja elektrikaubanduse kohta teiste riikidega, võttes arvesse piirkondlikke ja ühenduseüleseid investeerimiskavu.
4. Reguleeriv asutus konsulteerib 10-aastase võrgu arengukava suhtes selgel ja läbipaistval viisil kõikide tegelike või võimalike võrgu kasutajatega. Isikutelt või ettevõtetelt, kes väidavad enda olevat võimalikud võrgu kasutajad, võib nõuda oma väite põhjendamist. Reguleeriv asutus avaldab konsulteerimise tulemused, eelkõige võimalikud investeerimisvajadused.
5. Reguleeriv asutus analüüsib, kas 10-aastane võrgu arengukava hõlmab kõiki konsulteerimisel kindlaks määratud investeerimisvajadusi ja kas see on kooskõlas kümneaastase mittesiduva ühenduseülese võrgu arengukavaga (ühenduseülese võrgu arengukava), millele viidatakse määruse (EÜ) nr .../2009⁺ artikli 8 lõike 3 punktis b. Kui tekib kahtlus kooskõla suhtes kümneaastase ühenduseülese võrgu arengukavaga, konsulteerib reguleeriv asutus ametiga. Reguleeriv asutus või nõuda põhivõrguettevõtjalt oma kümneaastase ühenduseülese võrgu arengukava muutmist.
6. Reguleeriv asutus jälgib ja hindab 10-aastase võrgu arengukava rakendamist.

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3651/09 sisalduva määrusenumbr.

7. Kui põhivõrguettevõtja ei tee 10-aastases võrgu arengukavas ettenähtud investeeringut, mis oleks tulnud teha järgneva kolme aasta jooksul, muudel kui väljaspool tema kontrolli olevatel ülekaalukatel põhjustel, tagavad liikmesriigid, et reguleeriv asutus peab võtma vähemalt ühe järgmistest meetmetest, et tagada kõnealuse investeeringu tegemine, kui kõnealune investeering on endiselt oluline viimase 10-aastase võrgu arengukava kohaselt:

- a) nõudma põhivõrguettevõtjalt kõnealuse investeeringu tegemist;
- b) korraldama kõnealuse investeeringu tegemiseks kõigile investoritele avatud pakkumismenetluse;
- c) kohustama põhivõrguettevõtjat suurendama kapitali vajaliku investeeringu rahastamiseks ja lubama sõltumatutel investoritel kapitalis osaleda.

Kui reguleeriv asutus on oma volitusi esimese lõigu punkti b alusel kasutanud, võib ta kohustada põhivõrguettevõtjat nõustuma ühe või mitme järgnevaga:

- a) rahastajaks on kolmas osapool;
- b) ehitajaks on kolmas osapool;
- c) vastavad uued varad hangitakse ise;
- d) vastavat uut vara kasutatakse ise.

Põhivõrguettevõtja annab investoritele kogu vajaliku teabe investearingu tegemiseks, ühendab uued varad ülekandevõrku ja teeb oma parima investearimisprojekti elluviimise hõlbustamiseks.

Asjakohase rahastamiskorra kiidab heaks reguleeriv asutus.

8. Kui reguleeriv asutus on oma volitusi lõike 7 esimese lõigu alusel kasutanud, katab asjaomane tariifikorraldus kõnealuse investearingu kulud.

Artikkel 23

Volitused teha otsuseid uute elektrijaamade ülekandevõrku ühendamise kohta

1. Põhivõrguettevõtja koostab ja avaldab selged ja tõhusad menetlused uute elektrijaamade mittediskrimineerivaks ülekandesüsteemi ühendamiseks. Nimetatud menetlused esitatakse heakskiitmiseks riiklikele reguleerivatele asutustele.
2. Põhivõrguettevõtja ei tohi keelduda uue elektrijaama võrku ühendamisest põhjendusega, et tulevikus on võimalikud piirangud kättesaadavate võrgumahtude osas, nt ülekoormus ülekandevõrgu eemalasetsevates osades. Põhivõrguettevõtja esitab vajaliku teabe.

3. Põhivõrguettevõtja ei tohi keelduda uuest ühenduspunktist põhjendusega, et see tekitab lisakulusid seoses ühenduspunkti läheduses olevate võrgu osade vajaliku võimsuse suurendamisega.

VI PEATÜKK

Jaotusvõrgu kasutamine

Artikkel 24

Jaotusvõrguettevõtjate määramine

Liikmesriigid määravad või nõuavad, et ettevõtjad, kellele kuuluvad jaotusvõrgud, määraksid kas ühe või mitu jaotusvõrguettevõtjat ajavahemikuks, mille liikmesriigid kehtestavad olenevalt tõhususest ja majandusliku tasakaalu näitajatest. Liikmesriigid tagavad jaotusvõrguettevõtjate tegevuse vastavuse artiklitele 25, 26 ja 27.

Artikkel 25

Jaotusvõrguettevõtjate ülesanded

1. Jaotusvõrguettevõtja vastutab selle eest, et tagatakse süsteemi pikaajaline võime rahuldada mõistlikke nõudmisi elektrienergia edastamise järele, ning antud majanduslikes tingimustes oma piirkonnas kindla, usaldusväärse ja tõhusa elektrienergiaedastussüsteemi toimimise, hoolduse ja arendamise eest, võttes nõuetekohaselt arvesse keskkonnaküsimusi ja energiatõhusust.
2. Jaotusvõrguettevõtja ei tohi vahet teha võrgukasutajate või kasutajarühmade vahel, eriti oma sidusettevõtjate kasuks.
3. Jaotusvõrguettevõtja annab võrgukasutajatele võrgule tõhusaks juurdepääsuks, sealhulgas kasutamiseks vajalikku teavet.
4. Liikmesriik võib jaotusvõrguettevõtjalt nõuda, et elektrienergiaedastussüsteemi võrgujärjekorra koostamisel eelistataks elektrienergiaedastussüsteemi, kus kasutatakse taastuvenergia allikaid või jäätmeid või kus toimub elektrienergia ja soojuse koostootmine.
5. Iga jaotusvõrguettevõtja soetab oma võrgus energiakadude ja reservvõimsuse katmiseks kasutatava energia läbipaistva, mittediskrimineeriva ja turupõhise korra alusel, kui tal on kõnealune funktsioon. See nõue ei piira enne 1. jaanuari 2002 sõlmitud lepingute alusel ostetava elektrienergia kasutamist.

6. Kui jaotusvõrguettevõtja vastutab jaotusvõrgu tasakaalustamise eest, peavad tema poolt vastuvõetud sellealased eeskirjad olema objektiivsed, läbipaistvad ja mittediskrimineerivad ning sisaldama eeskirju, millega maksustatakse võrgu kasutajaid energia tasakaalustamata tarvitamise eest. Jaotusvõrguettevõtjate teenuste osutamise tingimused, sealhulgas eeskirjad ja tariifid, kehtestatakse vastavalt artikli 37 lõikele 6 mittediskrimineerival ja kulusid kajastaval viisil, ning need avaldatakse.
7. Jaotusvõrgu arengu planeerimisel võtab jaotusvõrguettevõtja arvesse energiatõhusust edendavaid nõudluse juhtimise meetmeid ja/või jaotatud tootmist, mis võivad kõrvaldada vajaduse elektrivõimsust suurendada või asendada.

Artikkel 26

Jaotusvõrguettevõtjate eristamine

1. Kui jaotusvõrguettevõtja moodustab osa vertikaalselt integreeritud ettevõtjast, peab ta olema vähemalt juriidiliselt staatusest, organisatsiooniliselt ja otsuste tegemises sõltumatu muust jaotusega mitteseotud tegevusest. See ettekirjutus ei too kaasa kohustust eristada jaotusvõrguettevõtja vara vertikaalselt integreeritud ettevõtja omandist.

2. Lisaks lõikes 1 nimetatud nõuetele, peab vertikaalselt integreeritud ettevõtja osaks olev jaotusvõrguettevõtja olema sõltumatu nii organisatsiooniliselt kui ka otsuste tegemises muust jaotusega mitteseotud tegevusest. Selleks peab ta vastama järgmistele miinimumnõuetele:
- a) jaotusvõrguettevõtja juhtimise eest vastutavad isikud ei tohi olla tegevad otseselt või kaudselt elektri tootmise, jaotamise ja tarnimise igapäevase juhtimise eest vastutava vertikaalselt integreeritud elektriettevõtja äriühingustruktuuris;
 - b) tuleb võtta vajalikud meetmed jaotusvõrguettevõtja juhtimise eest vastutavate isikute kutsehuvidega arvestamiseks nii, et neil oleks võimalik tegutseda sõltumatult;

- c) jaotusvõrguettevõtjal peavad olema tõhusad otsuste tegemise õigused, mis on sõltumatud integreeritud elektriettevõtjast nii hallatavate ja hooldatavate varade kui ka võrgu arendamise osas. Nende ülesannete täitmiseks peavad jaotusvõrguettevõtja käsutuses olema vajalikud ressursid, sealhulgas inim-, tehnilised, füüsilised ja rahalised ressursid. See ei tohiks takistada vajalike kooskõlastusmehhanismide toimimist, mis tagavad emaettevõtja õiguste kaitse seoses majandusliku ja juhtimisalase järelevalvega tütarettevõtja varalise tasuvuse üle, mida teostatakse kaudselt vastavalt artikli 37 lõikele 6. Eelkõige peab see võimaldama emaettevõtjal kiita heaks jaotusvõrguettevõtja iga-aastast rahastamiskava või mis tahes samaväärset dokumenti ning määrata kindlaks oma tütarettevõtja võlgade ülempiiri. See ei tohi võimaldada emaettevõtjal sekkuda tütarettevõtja igapäevategevusse ega konkreetsetesse jaotusliinide ehitamise ega uuendamisega seotud otsustesse, mis ei ületa heakskiidetud rahastamiskava ega muude samaväärsete dokumentide tingimusi;

- d) jaotusvõrguettevõtja peab kehtestama nõuetele vastavuse programmi, milles sätestatakse meetmed diskrimineeriva käitumise vältimiseks, ning tagab, et järelevalve selle täitmise üle oleks piisavalt range. Nõuetele vastavuse programmis sätestatakse töötajate konkreetsed kohustused selle eesmärgi saavutamiseks. Nõuetele vastavuse programmi eest vastutav isik või asutus, jaotusvõrguettevõtja järelevalveametnik, esitab võetud meetmete aastaaruande artikli 35 lõikes 1 osutatud reguleerivale asutusele ning see avaldatakse. Jaotusvõrguettevõtja järelevalveametnik peab olema täiesti sõltumatu ning tal peab olema juurdepääs kõikidele oma ülesande täitmiseks vajalikele jaotusvõrguettevõtja ja, kui neid on, tema sidusettevõtete andmetele.
3. Kui jaotusvõrguettevõtja moodustab osa vertikaalselt integreeritud ettevõtjast, peavad liikmesriigid tagama reguleerivate asutuste või muude pädevate asutuste järelevalve jaotusvõrguettevõtja tegevuste üle, et ta ei kasutaks oma vertikaalset integreeritust konkurentsi moonutamiseks. Eelkõige ei tohi vertikaalselt integreeritud jaotusvõrguettevõtjad suhtlemisel ja kaubamärkidega seotult tekitada segadust seoses vertikaalselt integreeritud ettevõtja tarneharu eraldiseisvusega.
4. Liikmesriigid võivad otsustada, et lõikeid 1, 2 ja 3 ei kohaldata integreeritud elektriettevõtjate suhtes, kes teenindavad vähem kui 100 000 võrku ühendatud tarbijat või väikesi eraldatud süsteeme.

Artikkel 27

Jaotusvõrguettevõtjate konfidentsiaalsusnõuded

Ilma et see piiraks artikli 30 kohaldamist või muude teabe avalikustamist nõudvate seaduslike kohustuste täitmist, peab iga jaotusvõrguettevõtja säilitama oma äritegevuse käigus saadud tundliku äriteabe konfidentsiaalsuse ja vältima oma tegevusega seotud äriliselt kasuliku teabe diskrimineerivat avaldamist.

Artikkel 28

Suletud jaotusvõrgud

1. Liikmesriigid võivad sätestada, et riiklikud reguleerivad asutused või teised pädevad asutused liigitavad võrgu, mis jaotab elektrit geograafiliselt piiratud tootmiskoha, ärirajatise või ühisteenuste koha piires ega varusta kodutarbijaid, piiramata lõike 4 kohaldamist, suletud jaotusvõrguks, kui:
 - a) tehnilistel või ohutusega seotud põhjustel on selle võrgu kasutajate tegevus või tootmisprotsess ühendatud või
 - b) kõnealune võrk jagab elektrit peamiselt võrgu omanikule või haldurile või nendega seotud ettevõtjatele.

2. Liikmesriigid võivad sätestada, et riiklikud reguleerivad asutused vabastavad suletud jaotusvõrgu ettevõtja:
 - a) artikli 25 lõikes 5 sätestatud kohustusest soetada oma võrgus energiakadude ja reservvõimsuse katmiseks kasutatav energia läbipaistva, mittediskrimineeriva ja turupõhise korra alusel;
 - b) artikli 32 lõikes 1 sätestatud kohustusest tagada, et tariifid või nende arvutamise aluseks olev metoodika kiidetakse enne nende jõustumist heaks vastavalt artiklile 37.
3. Lõikes 2 osutatud vabastuse andmise korral vaadatakse kohaldatavad tariifid või nende arvutamise aluseks olev metoodika läbi ja kiidetakse artikli 37 kohaselt heaks suletud jaotusvõrgu kasutaja taotluse alusel.
4. Kui võrku kasutavad aeg-ajalt vähesed kodumajapidamised, kes on jaotusvõrgu omanikuga töösuhtes või sarnases suhtes ning kes asuvad suletud jaotusvõrgu teeninduspiirkonnas, ei välista see lõikes 2 nimetatud vabastuste andmist.

Artikkel 29

Ühendatud ettevõtja

Artikli 26 lõige 1 ei takista põhi- ja jaotusvõrgu ühendatud ettevõtja tegevust tingimusel, et kõnealune ettevõtja vastab artikli 9 lõikes 1 või artiklites 13 ja 14 või V peatükis sätestatud nõuetele või tema suhtes kohaldatakse artikli 44 lõiget 2.

VII PEATÜKK

Eristamine ja raamatupidamise läbipaistvus

Artikkel 30

Raamatupidamisele juurdepääsu õigus

1. Liikmesriikidel või nende määratud pädevatel asutustel, sealhulgas artiklis 35 osutatud reguleerivatel asutustel on oma ülesannete täitmise piires õigus tutvuda elektriettevõtjate raamatupidamisega, nagu on sätestatud artiklis 31.
2. Liikmesriigid ja määratud pädevad asutused, sealhulgas reguleerivad asutused säilitavad tundliku äriteabe konfidentsiaalsuse. Liikmesriigid võivad sätestada erandeid nimetatud teabe avalikustamiseks, kui seda on vaja pädevate asutuste ülesannete täitmiseks.

Artikkel 31

Raamatupidamisarvestuste eristamine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada elektriettevõtjate raamatupidamise vastavus lõigetele 2 ja 3.

2. Elektriettevõtjad, olenemata nende omandivormist või juriidilisest staatusest, koostavad, esitavad auditeerimiseks ja avaldavad oma raamatupidamise aastaaruanded vastavalt siseriiklikele õigusnormidele piiratud vastutusega äriühingu raamatupidamise aastaaruannete kohta, mis on vastu võetud vastavalt nõukogu 25. juuli 1978. aasta neljandale direktiivile 78/660/EMÜ, mis põhineb asutamislepingu artikli 44 lõike 2 punktil g^{*} ja käsitleb teatavat liiki äriühingute raamatupidamise aastaaruandeid¹.

Ettevõtjad, kellel ei ole seaduslikku kohustust oma raamatupidamise aastaaruandeid avaldada, hoiavad aruande ühe eksemplari oma peakontoris avalikkusele kättesaadavana.

3. Elektriettevõtjad peavad oma sisemises raamatupidamises eraldi arvestust oma iga edastamis- ja jaotamistegevuse kohta, nagu seda nõutakse eri ettevõtjate tegevuse puhul, et vältida diskrimineerimist, ristsubsideerimist ja konkurentsi moonutamist. Nad peavad arvestust, mis võib olla konsolideeritud, ka teiste elektrialaste tegevuste kohta, mis ei ole seotud edastamise või jaotamisega. Kuni 1. juulini 2007 peavad nad eraldi arvestust tarnete kohta vabatarbijatele ja tarnete kohta väiketarbijatele. Põhi- või jaotusvõrgu omamisest saadav tulu peab olema raamatupidamises eraldi välja toodud. Vajadusel peavad nad konsolideeritud arvestust elektriga mitteseotud muu tegevuse kohta. Sisemine raamatupidamine peab sisaldama kõigi tegevuste bilanssi ja kasumiaruannet.

^{*} Direktiivi 78/660/EMÜ pealkirja on kohandatud, et võtta arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklite numeratsiooni muutumist vastavalt Amsterdami lepingu artiklile 12; algselt viidati artikli 54 lõike 3 punktile g.

¹ EÜT L 222, 14.8.1978, lk 11.

4. Lõikes 2 nimetatud auditeerimise käigus tuleb eelkõige kontrollida, kas lõikes 3 nimetatud diskrimineerimise ja ristsubsideerimise vältimise kohustus on täidetud.

VIII PEATÜKK

Võrgule juurdepääsu korraldamine

Artikkel 32

Kolmandate isikute juurdepääs

1. Liikmesriigid tagavad, et rakendatakse kolmandate isikute põhi- ja jaotusvõrkudele juurdepääsu süsteemi, mis põhineb avaldatud, kõikide vabatarbijate suhtes kohaldatavatel tariifidel ning mida kohaldatakse objektiivselt ja võrgukasutajate vahel vahet tegemata. Liikmesriigid tagavad, et nimetatud tariifid või nende arvutamise aluseks olev metoodika kiidetakse enne nende jõustumist heaks vastavalt artiklile 37 ning et need tariifid ja see metoodika (kui heaks kiidetakse üksnes metoodika) avaldatakse enne nende jõustumist.

2. Põhi- või jaotusvõrguettevõtja võib keelduda juurdepääsu võimaldamast, kui tal puudub vajalik võimsus. Keeldumist tuleb nõuetekohaselt põhjendada, pidades eelkõige silmas artiklit 3 ja võttes aluseks objektiivsed, tehniliselt ja majanduslikult põhjendatud kriteeriumid. Reguleerivad asutused, kui liikmesriik on nii sätestanud, või liikmesriik tagavad, et kõnealuseid kriteeriume kohaldatakse järjekindlalt ja et võrgukasutaja, kellele juurdepääsu andmisest on keeldutud, saab kasutada vaidluste lahendamise menetlust. Vajadusel ning juurdepääsu võimaldamisest keeldumise korral tagavad riiklikud reguleerivad asutused ühtlasi, et põhi- või jaotusvõrguettevõtja annab asjakohast teavet meetmete kohta, mida oleks vaja võrgu tugevdamiseks. Isikult, kes teavet nõuab, võib võtta mõistlikku tasu, mis peegeldab teabe andmise kulusid.

Artikkel 33

Turu avanemine ja vastastikkus

1. Liikmesriigid tagavad, et vabatarbijad on:
 - a) kuni 1. juulini 2004, vabatarbijad direktiivi 96/92/EÜ artikli 19 lõigete 1–3 tähenduses. Liikmesriigid avaldavad iga aasta 31. jaanuariks vabatarbija määratluse kriteeriumid;
 - b) alates 1. juulist 2004 kõik mitte-kodutarbijad;
 - c) alates 1. juulist 2007 kõik tarbijad.

2. Et vältida elektriturgude avamisel tasakaalustamatust:

- a) ei tohi keelata elektritarnelepinguid teise liikmesriigi vabatarbijaga, kui tarbija vastab mõlema asjaomase võrgu tingimustele;
- b) juhul kui lõikes a kirjeldatud tehingust keeldutakse selletõttu, et tarbija vastab vaid ühe võrgu tingimustele, võib komisjon turuolukorda ja üldisi huve arvesse võttes ning tingimustele vastava tarbija asukohaliikmesriigi palvel keelduvat poolt kohustada soovitud tarnet täitma.

Artikkel 34

Otseliinid

1. Liikmesriigid võtavad asjakohaseid meetmeid, et:

- a) kõik nende territooriumil asuvad elektritootjad ja elektrivarustusettevõtjad saaksid tarnida oma rajatistele, tütarettevõtjatele ja vabatarbijatele otseliine pidi; ja
- b) kõik nende territooriumil asuvad vabatarbijad saaksid tootjalt ja varustusettevõtjatelt tarneid vastu võtta otseliini kaudu.

2. Liikmesriigid kehtestavad kriteeriumid oma territooriumil otseliinide ehitamise lubade andmiseks. Need kriteeriumid peavad olema objektiivsed ja mittediskrimineerivad.
3. Võimalus tarnida elektrit otseliini pidi, nagu sätestatakse käesoleva artikli lõikes 1, ei mõjuta võimalust osta elektrit vastavalt artiklile 32.
4. Liikmesriigid võivad ette näha, et otseliini ehitusloa andmine eeldab kas võrgule juurdepääsust keeldumist artikli 32 alusel või vaidluste lahendamise menetluse algatamist vastavalt artiklile 37.
5. Liikmesriigid võivad keelduda otseliini ehitamiseks luba andmast, kui luba oleks vastuolus artikli 3 sätetega. Sellist keeldumist tuleb nõuetekohaselt põhjendada.

IX PEATÜKK

Riiklikud reguleerivad asutused

Artikkel 35

Reguleerivate asutuste määramine ja sõltumatus

1. Iga liikmesriik määrab siseriiklikul tasandil ühe riikliku reguleeriva asutuse.

2. Käesoleva artikli lõige 1 ei piira mõnes liikmesriigis teiste reguleerivate asutuste nimetamist piirkondlikul tasandil, tingimusel et on olemas üks staažikas esindaja esindusfunktsioonide täitmiseks ja ühenduse tasandil ühenduse pidamiseks reguleerivate asutuste nõukogus vastavalt määruse (EÜ) nr .../2009⁺ artikli 14 lõikele 1.
3. Erandina käesoleva artikli lõikest 1 võib liikmesriik määrata reguleerivad asutused väikeste elektrivõrkude jaoks, mis paiknevad geograafiliselt eraldi aladel, mille tarbimine moodustab 2008. aastal alla 3 % asjaomase liikmesriigi kogu tarbimisest. Nimetatud erand ei piira ühe staažika esindaja nimetamist esindusfunktsioonide täitmiseks ja ühenduse pidamiseks ühenduse tasandil reguleerivate asutuste nõukogus vastavalt määruse (EÜ) nr .../2009⁺ artikli 14 lõikele 1.
4. Liikmesriigid tagavad reguleeriva asutuse sõltumatuse ning kannavad hoolt, et ta teostab oma volitusi erapooletult ja läbipaistvalt. Selleks peavad liikmesriigid tagama, et reguleeriv asutus, täites käesoleva direktiiviga ja sellega seotud õigusaktidega talle määratud reguleerimisülesandeid,
 - a) on õiguslikult eraldiseisev ja funktsionaalselt sõltumatud kõikidest teistest avalik-õiguslikest ja eraõiguslikest isikutest,

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3650/09 sisalduva määruse number.

- b) tagab, et tema töötajad ja juhtimise eest vastutavad isikud
 - i) tegutsevad turuhuvidest sõltumatult ning
 - ii) neile määratud reguleerimisülesandeid täites ei küsi ega võta vastu otseseid juhiseid üheltki riigiasutuselt ega muult avalik-õiguslikult või eraõiguslikult isikult. Nimetatud nõue ei piira vajadusel tihedat koostööd teiste asjaomaste riiklike asutustega ega valitsuse poliitilisi üldsuuniseid, mis ei ole seotud artikli 37 kohaste regulatiivülesannete ja -kohustustega.

5. Reguleeriva asutuse sõltumatuse kaitsmiseks tagavad liikmesriigid eelkõige, et:

- a) reguleeriv asutus saab vastu võtta kõikidest poliitilistest organitest sõltumatuid otsuseid ja tal on eraldiseisvad eraldised aastaeelarves ja iseseisvus eraldatud eelarve täitmisel ning oma ülesannete täitmiseks vajalikud inim- ja rahalised ressursid, ja
- b) reguleeriva asutuse juhatuse liikmed või juhul, kui juhatuse puudub, siis reguleeriva asutuse tippjuhtkond nimetatakse ametisse tähtajaliselt, viieks kuni seitsmeks aastaks, mida pikendatakse üks kord.

Liikmesriigid tagavad seoses esimese lõigu punktiga b juhatuse või tippjuhtkonna asjakohase rotatsiooni korra. Juhatuse või juhul, kui juhatus puudub, siis tippjuhtkonna liikmeid tohib selle aja jooksul ametist vabastada ainult juhul, kui nad enam ei vasta käesolevas artiklis sätestatud tingimustele või on vastavalt siseriiklikule õigusele süüdi üleastumises.

Artikkel 36

Reguleeriva asutuse üldeesmärgid

Kõnealuses direktiivis täpsustatud reguleerimisülesannete täitmisel võtab reguleeriv asutus kõik mõistlikud meetmed, et tihedas koostöös teiste asjaomaste riiklike ametiasutustega, kaasa arvatud konkurentsiasutustega, ning piiramata nende pädevust, saavutada artiklis 37 sätestatud kohustuste ja volituste raames järgmised eesmärgid:

- a) edendada tihedas koostöös ameti, teiste liikmesriikide reguleerivate asutuste ning komisjoniga konkurentsivõimelist, turvalist ja keskkonnasäästlikku elektrienergia siseturgu ühenduses ning turu tõhusat avamist kõikidele ühenduse tarbijatele ja tarnijatele ning tagada asjakohased tingimused elektrivõrkude tulemuslikuks ja usaldusväärseks toimimiseks, võttes arvesse pikaajalisi eesmärke;

- b) arendada ühenduses konkurentsivõimelisi ja nõuetekohaselt toimivaid piirkondlikke turge, et saavutada punktis a sätestatud eesmärgid;
- c) kaotada liikmesriikidevahelised elektrienergiaga kauplemise piirangud, sealhulgas arendada nõudluse rahuldamiseks ja siseriiklike turgude integratsiooni tugevdamiseks vajalikke piiriüleseid edastus võimsusi, mis võib hõlbustada elektrivoogude kulgemist kogu ühenduses;
- d) aidata saavutada kõige kulutõhusamal viisil turvaliste, usaldusväärsete ja tõhusate mittediskrimineerivate võrkude arendamist, mis on tarbijale orienteeritud, ning edendada võrgu sobivust ja vastavalt energiapoliitika üldeesmärkidele energiatõhusust, samuti taastuvatest energiaallikatest saadava elektri väikese ja suure ulatusega tootmise integreerimist ning hajutatud tootmist nii põhi- kui ka jaotusvõrkudes;
- e) soodustada juurdepääsu võrgule uute tootmisvõimsuste jaoks, eelkõige kõrvaldades tõkked, mis takistavad uusi turulesisenejaid ja taastuvatest energiaallikatest saadava elektri juurdepääsu;
- f) tagada, et võrguettevõtjatele ja võrgu kasutajatele pakutakse nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis asjakohaseid stiimuleid süsteemi jõudluse tõhustamiseks ja turgude integreerimise soodustamiseks;
- g) tagada, et tarbijad saaksid kasu oma riigi turu tõhusast toimimisest, edendada tõhusat konkurentsi ja aidata tagada tarbijakaitset;

- h) aidata kaasa avalike elektrienergia tarneteenuste kõrge taseme saavutamisele, kaitsetumate tarbijate kaitsele ja tarbijatele tarnija vahetuseks vajalike andmesideprotsesside ühilduvusele.

Artikkel 37

Reguleeriva asutuse kohustused ja volitused

1. Reguleerivatel asutustel on järgmised kohustused:
 - a) läbipaistvate kriteeriumide alusel kehtestada või kinnitada reguleeritud edastus- ja jaotustariife või nende arvestamise metoodikat;
 - b) tagada põhi- ja jaotusvõrguettevõtjate ning vajadusel nii võrguomanike kui ka mis tahes elektriettevõtja vastavus käesolevas direktiivis ja muudes ühenduse asjakohastes õigusaktides, sealhulgas piiriüleseid küsimusi käsitlevates õigusaktides sätestatud kohustustele;
 - c) teha piiriülestes küsimustes koostööd asjaomase liikmesriigi reguleeriva asutuse või reguleerivate asutustega ja ametiga;
 - d) täita ja rakendada ameti ja komisjoni kõiki asjakohaseid õiguslikult siduvaid otsuseid;

- e) esitada igal aastal aruanne oma tegevuse ja ülesannete täitmise kohta liikmesriikide asjaomastele asutustele, ametile ja komisjonile. Sellised aruanded hõlmavad iga käesolevas artiklis loetletud ülesande osas võetud meetmeid ja saavutatud tulemusi;
- f) tagada, et ei toimuks ristsubsideerimist ülekande-, jaotus- ja tarnetegevuse vahel;
- g) jälgida põhivõrguettevõtjate investeerimiskavasid ning esitada oma aastaaruandes põhivõrguettevõtjate investeerimiskavade hinnang, pidades silmas nende vastavust ühenduseülese võrgu arengukavale, millele viidatakse määruse (EÜ) nr .../2009⁺ artikli 8 lõike 3 punktis b, selline hindamine võib hõlmata soovitusi nende investeerimiskavade muutmiseks;
- h) jälgida võrgu turvalisust ja usaldusväärsust käsitlevate eeskirjade täitmist ja vaadata läbi nende varasem toimimine ning kehtestada ja kinnitada teenuse ja tarne kvaliteedi standardeid ja nõudeid või aidata sellele kaasa koos teiste pädevate asutustega;
- i) jälgida läbipaistvuse taset, sealhulgas seoses hulgihindadega, ning tagada läbipaistvuskohustuste täitmine elektriettevõtjate poolt;

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3651/09 sisalduva määruse number.

- j) jälgida turu avamise ja konkurentsi taset ning tulemuslikkust hulgi- ja jaemüügitasandil, sealhulgas elektribörse, hindu kodutarbijatele, kaasa arvatud ettemaksu süsteemid, liitumis- ja eraldustasusid, hooldusteenuste teostamist ja nende tasusid ning kodutarbijate kaebusi, ning mis tahes konkurentsimoonutusi või -piiranguid, andes muu hulgas kogu vajaliku teabe ja edastades asjaomased juhtumid asjakohastele konkurentsiasutustele;
- k) jälgida lepingulise piirava tegevuse esinemist, sealhulgas ainuõiguse klauslite kasutamist, mis võib takistada suuri mitte-kodutarbijaid sõlmimast samal ajal lepinguid enam kui ühe tarnijaga või piirata nende võimalusi seda teha ning vajaduse korral teavitades sellisest tegevusest riiklikke konkurentsiasutusi;
- l) austada lepingulist vabadust seoses katkestatavate tarnelepingutega ja pikaajaliste lepingutega, tingimusel, et need on kooskõlas ühenduse õigusega ja ühenduse poliitikaga;
- m) jälgida aega, mis põhi- ja jaotusvõrguettevõtjatel kulub ühenduste rajamiseks ja parandustöödeks;
- n) aidata koos teiste asjaomaste asutustega tagada, et tarbijakaitsemeetmed, kaasa arvatud need, mis on sätestatud I lisas, oleksid tulemuslikud ja jõustatud;

- o) avaldada vähemalt kord aastas soovitusi seoses tarnehindade vastavusega artiklile 3 ning esitada need vajaduse korral konkurentsiasutustele;
- p) tagada juurdepääs tarbijate tarbimisandmetele, siseriiklikul tasandil vabatahtlikuks kasutamiseks tarbimisandmete võrreldava ühtlustatud kergesti mõistetava vormi sätestamine ning kõikidele tarbijatele kiire juurdepääs sellistele andmetele I lisa punkti h kohaselt;
- q) jälgida põhivõrguettevõtjate, jaotusvõrguettevõtjate, tarnijate ja tarbijate ning teiste turuosaliste osatähtsuse ja vastutusega seotud eeskirjade rakendamist vastavalt määrusele (EÜ) nr .../2009⁺;
- r) jälgida investeeringuid tootmisvõimsustesse, pidades silmas varustuskindlust;
- s) jälgida ühenduse ja kolmandate riikide põhivõrguettevõtjate vahelist tehnilist koostööd;
- t) jälgida kaitsemeetmete rakendamist artiklis 42 sätestatud korras; ja
- u) aidata kaasa tähtsaimaid turuprotsesse käsitlevate andmesideprotsesside ühilduvusele piirkondlikul tasandil.

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3651/09 sisalduva määruse number.

2. Juhul kui liikmesriigis nii ette nähakse, võivad lõikes 1 nimetatud jälgimisülesandeid täita ka muud asutused kui reguleeriv asutus. Sellisel juhul tehakse nimetatud jälgimise käigus saadud teave reguleerivale asutusele kättesaadavaks niipea kui võimalik.

Säilitades oma iseseisvust, ilma et see piiraks tema endi eripädevust ning kooskõlas parema õigusliku reguleerimise põhimõtetega, konsulteerib reguleeriv asutus lõikes 1 sätestatud kohustuste täitmisel vajaduse korral põhivõrguettevõtjatega ja teeb vajaduse korral tihedat koostööd teiste asjaomaste riiklike ametiasutustega.

Mis tahes heakskiit, mille reguleeriv asutus või amet annab käesoleva direktiivi kohaselt, ei piira reguleeriva asutuse nõuetekohaselt põhjendatud volituste kasutamist tulevikus vastavalt käesolevale artiklile või karistuste määramist teiste asjaomaste asutuste või komisjoni poolt.

3. Kui artikli 13 alusel on määratud sõltumatu süsteemihaldur, peab reguleeriv asutus lisaks talle käesoleva artikli lõikega 1 määratud kohustustele:

- a) jälgima käesolevas artiklis sätestatud kohustuste täitmist põhivõrgu omaniku ja sõltumatu süsteemihalduri poolt ning määrama mittetäitmise eest karistusi vastavalt lõike 4 punktile d;

- b) jälgima sõltumatu süsteemihalduri ja ülekandesüsteemi omaniku vahelisi suhteid ja teabevahetust, tagamaks, et sõltumatu süsteemihaldur täidab oma ülesandeid, ning eelkõige heaks kiitma lepinguid ja tegutsema sõltumatu süsteemihalduri ja põhivõrgu omaniku vaheliste lõike 11 kohaselt esitatud vaidluste lahendajana, kui kaebuse esitab üks pooltest;
- c) ilma et see piiraks artikli 13 lõike 2 punktis c sätestatud menetluse kohaldamist, kiitma esimese kümneaastase võrkude arengukava puhul heaks investeerimiskava ning mitmeaastase võrkude arengukava, mille sõltumatu süsteemihaldur igal aastal esitab;
- d) tagama, et sõltumatute süsteemihaldurite kogutavad võrgule juurdepääsu tariifid sisaldavad võrgu omanikule või omanikele ette nähtud tasu, mille suurus on piisav võrguvarade eest ning neisse tehtud võimalike uute investeeringute eest tasumiseks, tingimusel, et need tariifid on majanduslikult põhjendatud ja tõhusalt koostatud,
- e) omama volitusi teostada kontrolli, sealhulgas ette teatamata kontrolli põhivõrgu omaniku ja sõltumatu süsteemihalduri valdustes ning
- f) jälgima, et sõltumatu süsteemihalduri poolt kogutud ülekoormustasusid kasutatakse vastavalt määruse (EÜ) nr .../2009 [võrkudele juurdepääsu tingimuste kohta piiriüleses elektrikaubanduses]⁺ artikli 16 lõikele 6.

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3651/09 sisalduva määruse number.

4. Liikmesriigid tagavad, et reguleerivatele asutustele antakse volitused, mis võimaldavad neil lõigetes 1, 3 ja 6 osutatud ülesandeid tõhusalt ja kiiresti täita. Selleks peavad reguleerival asutusel olema vähemalt järgmised volitused:
- a) teha otsuseid, mis on elektriettevõtjatele siduvad;
 - b) uurida elektrienergiaturu toimimist ja otsustada, milliseid vajalikke ja proportsionaalseid meetmeid on vaja võtta tõhusa konkurentsi toetamiseks ja turu nõuetekohase toimimise tagamiseks ning kõnealuseid meetmeid kehtestada. Vajaduse korral on reguleerival asutusel samuti volitus teha konkurentsioigusega seotud uurimisel koostööd riikliku konkurentsiasutusega ja finantsturgu reguleerivate asutustega või komisjoniga;
 - c) nõuda elektriettevõtjatelt mis tahes andmeid, mis on talle tema ülesannete täitmiseks vajalikud, kaasa arvatud selgitust kolmandale osapoolale juurdepääsu andmata jätmise kohta ning teavet võrgu tugevdamiseks vajalike meetmete kohta;

- d) määrata tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi elektriettevõtjatele, kes ei täida käesolevast direktiivist ega reguleeriva asutuse või ameti asjakohasest õiguslikult siduvast otsustest tulenevaid kohustusi, või taotleda pädevalt kohtult selliste karistuste määramist. See hõlmab volitust määrata käesolevast direktiivist tulenevate kohustuste mittetäitmise eest põhivõrguettevõtjale karistusi, mille suurus on kuni 10 % põhivõrguettevõtja aastakäibest, või vertikaalselt integreeritud ettevõtjale karistusi, mille suurus on kuni 10 % vertikaalselt integreeritud ettevõtja aastakäibest, või taotleda selliste karistuste määramist; ning
- e) teostada asjakohaseid uurimisõigusi ja uurimisvolitusi vaidluste lahendamiseks vastavalt lõigetele 11 ja 12.

5. Lisaks käesoleva artikli lõigete 1 ja 4 alusel antud kohustustele ja volitustele, kui põhivõrguettevõtja on nimetatud kooskõlas V peatükiga, antakse reguleerivale asutusele vähemalt järgmised kohustused ja volitused:

- a) määrata karistusi kooskõlas lõike 4 punktiga d diskrimineeriva käitumise eest vertikaalselt integreeritud ettevõtja huvides;
- b) jälgida põhivõrguettevõtja ja vertikaalselt integreeritud ettevõtja vahelist teabevahetust tagamaks, et põhivõrguettevõtja täidab oma kohustusi;

- c) tegutseda vertikaalselt integreeritud ettevõtja ja põhivõrguettevõtja vaheliste lõike 11 kohaselt esitatud vaidluste lahendajana;
- d) jälgida vertikaalselt integreeritud ettevõtja ja põhivõrguettevõtja vahelisi äri- ja rahandussuhteid, sealhulgas laenutegevust;
- e) kiita heaks vertikaalselt integreeritud ettevõtja ja põhivõrguettevõtja vahelised kaubandus- ja rahanduslepingud tingimusel, et need on kooskõlas turutingimustega;
- f) taotleda vertikaalselt integreeritud ettevõtjalt põhjendust, kui järelevalveametnik on seda märkinud kooskõlas artikli 21 lõikega 4. Nimetatud põhjendus sisaldab eelkõige tõendeid, et vertikaalselt integreeritud ettevõtja huvides ei ole toimunud diskrimineerivat käitumist;
- g) teha kontrole, sealhulgas ette teatamata vertikaalselt integreeritud ettevõtja ja põhivõrguettevõtja ruumides ning
- h) määrata põhivõrguettevõtja kõik või konkreetsed ülesanded artikli 13 kohaselt nimetatud sõltumatule süsteemihaldurile, kui põhivõrguettevõtja ei täida süstemaatiliselt temale käesoleva direktiiviga antud kohustusi, eelkõige diskrimineeriva käitumise korral vertikaalselt integreeritud ettevõtja huvides.

6. Reguleerivad asutused vastutavad tingimuste või vähemalt nende arvestamise või kehtestamise aluseks oleva meetodika määramise või heakskiitmise eest piisavalt vara enne tingimuste jõustumist järgmistel juhtudel:
- a) riiklike võrkudega ühendamine ja neile juurdepääs, sealhulgas edastus- ja jaotustariifid või nende arvestamise meetodika, need tariifid või meetodikad peavad võimaldama teha võrkudesse vajalikke investeeringuid viisil, mis võimaldab tagada võrkude elujõulisuse;
 - b) tasakaalustusteenuste osutamine, mida osutatakse võimalikult ökonoomselt ja mis pakuvad võrgukasutajatele sobivaid stiimuleid nende elektrienergia sisse- ja väljavoolu tasakaalustamiseks, tasakaalustusteenuseid pakutakse õiglaselt ja mittediskrimineerivalt ning objektiivsete kriteeriumide alusel; ja
 - c) juurdepääs piiriülesele infrastruktuurile, sealhulgas võimsuse eraldamise ja ülekoormuse juhtimise menetlused.
7. Lõikes 6 osutatud meetodika või tingimused avaldatakse.
8. Tariife või meetodikat ja tasakaalustusteenuseid kehtestades või heaks kiites tagavad reguleerivad asutused, et põhivõrguettevõtjaid ja jaotusvõrguettevõtjaid stimuleeritakse nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis asjakohaselt, et tõhustada jõudlust, soodustada turgude integreerimist ja varustuskindlust ning toetada seonduvaid teadusuuringuid.

9. Reguleerivad asutused jälgivad ülekoormuse juhtimist riikide elektrivõrkudes, sealhulgas võrkudevahelistes ühendustes, ja ülekoormuse juhtimise eeskirjade rakendamist. Sel eesmärgil esitavad põhivõrguettevõtjad või turul osalejad reguleerivatele asutustele oma ülekoormusega tegelemise eeskirjad, kaasa arvatud võimsuse jaotamine. Siseriiklikud reguleerivad asutused võivad taotleda kõnealuste eeskirjade muutmist.
10. Reguleerivatel asutustel on õigus nõuda põhi- ja jaotusvõrguettevõtjatelt tingimuste, sealhulgas käesolevas artiklis osutatud tariifide või metoodika muutmist, kui see on vajalik nende tingimuste proportsionaalsuse ja mittediskrimineeriva kohaldamise tagamiseks. Edastus- ja jaotustariifide kehtestamisega viivitamise korral on reguleerivatel asutustel volitus kehtestada või heaks kiita esialgsed edastus- ja jaotustariifid või nende arvestamise metoodika ning juhul, kui lõplikud edastus- ja jaotustariifid või metoodika erinevad kõnealustest ajutistest tariifidest või metoodikast, teha otsus kompenseerivate meetmete kohta.
11. Mis tahes isikul, kellel on põhi- või jaotusvõrguettevõtja suhtes kaebusi seoses käesolevast direktiivist kõnealusele võrguettevõtjale tulenevate kohustustega, on õigus esitada kaebus reguleerivale asutusele, kes tegutseb vaidlusi lahendava asutusena ja teeb otsuse kahe kuu jooksul alates kaebuse kättesaamisest. Seda tähtaega võib pikendada kahe kuu võrra, kui reguleeriv asutus nõuab täiendavat teavet. Seda pikendatud ajavahemikku võib pikendada kaebuse esitaja nõusolekul. Reguleeriva asutuse otsus on siduv, välja arvatud edasikaebamise tõttu tühistamise korral või kuni selleni.

12. Kõik mõjutatud isikud ja isikud, kellel on õigus esitada kaebusi käesoleva artikli alusel rakendatud meetoditega seotud otsuse kohta, või kui reguleerival asutusel on kohustus tutvustada soovitatavaid tariife või meetodeid, võivad kahe kuu või liikmesriikide sätestatud lühema aja jooksul alates otsuse või otsuseettepaneku avaldamisest esitada läbivaatamiseks kaebuse. Sellisel kaebusel ei ole tühistavat mõju.
13. Liikmesriigid peavad looma kohased ja tõhusad reguleerimis-, kontrolli- ja läbipaistvusmehhanismid, et vältida turgu valitseva seisundi ärakasutamist ja eelkõige sellest tulenevat klientide huvide kahjustamist, ning igasugust turuvallutuslikku käitumist. Nende mehhanismide rakendamisel arvestatakse asutamislepingu ja eeskätt selle artikli 82 sätteid.
14. Liikmesriigid tagavad kohaste meetmete võtmise, sealhulgas liikmesriikide õigusaktides sätestatud haldus- või kriminaalmenetluse algatamise füüsilise või juriidilise isiku suhtes, kes on vastutav käesolevas direktiivis kehtestatud konfidentsiaalsusreeglite rikkumise eest.
15. Lõigetes 11 ja 12 osutatud kaebused ei tohi piirata ühenduse ja/või liikmesriikide õigusaktides sätestatud õigust esitada kaebusi.
16. Reguleerivate asutuste otsused peavad olema täielikult põhjendatud ja õigustatud, mis võimaldab rakendada kohtulikku läbivaatamist. Otsused on avalikkusele kättesaadavad, kuid samal ajal tagama tundliku äriinformatsiooni konfidentsiaalsuse.

17. Liikmesriigid tagavad sellised sobivad mehhanismid riigi tasandil, mille kohaselt reguleeriva asutuse otsusest mõjutatud osalisel on õigus otsus edasi kaevata asjaomastest osalistest ja mis tahes valitsusest sõltumatule isikule.

Artikkel 38

Piiriüleste küsimuste reguleerimise kord

1. Reguleerivad asutused peavad üksteisega tihedaid läbirääkimisi ja teevad omavahel koostööd ning esitavad üksteisele ja ametile kogu teabe, mis on neile vajalik käesoleva direktiiviga ette nähtud ülesannete täitmiseks. Vahetatava teabe puhul peab teavet vastu võttev asutus tagama sama konfidentsiaalsustaseme kui asutus, kust teave pärit on.
2. Reguleerivad asutused teevad koostööd vähemalt piirkondlikul tasandil, et:
 - a) toetada sellise töökorra väljakujundamist, mis võimaldab võrgu optimaalse haldamise, edendab ühiseid elektrikõrse ja piiriüleste võimsuste jaotamist ning võimaldab saavutada piirkonnas ja piirkondade vahel vastastikuse ühendamise võimsuse piisava taseme, sealhulgas võrkude uute vastastikuste ühendamiste abil, et võimaldada tõhusa konkurentsi arengut ja varustuskindluse paranemist, vältides diskrimineerimist varustustevõtete vahel eri liikmesriikides;

- b) koordineerida kõikide võrgureeglite väljatöötamist asjaomaste põhivõrguettevõtjate ja teiste turuosaliste jaoks; ja
 - c) koordineerida ülekoormuse juhtimise reeglite väljatöötamist.
3. Siseriiklikel reguleerivate asutustel on õigus sõlmida vastastikuseid koostöölepinguid, et tugevdada reguleerimisalast koostööd.
 4. Lõikes 2 nimetatud tegevus toimub vajaduse korral tihedates läbirääkimistes teiste asjaomaste riiklike ametiasutustega ning ilma et see piiraks nende eripädevust.
 5. Komisjon võib võtta vastu suunised reguleerivate asutuste kohustuste ulatuse kohta seoses nende omavahelise ja ametiga tehtava koostööga. Meetmed, mille eesmärk on muuta käesoleva direktiivi vähemolulisi sätteid, täiendades seda, võetakse vastu vastavalt artikli 46 lõikes 2 osutatud kontrolliga regulatiivmenetlusele.

Artikkel 39

Kooskõla suunistega

1. Reguleerivad asutused ja komisjon võivad küsida ametilt arvamust reguleeriva asutuse poolt vastu võetud otsuse vastavuse kohta käesolevas direktiivis või määruses (EÜ) nr .../2009⁺ osutatud suunistele.

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3651/09 sisalduva määruse number.

2. Amet esitab oma arvamuse vastavalt arvamust küsinud reguleerivale asutusele või komisjonile ja kõnealuse otsuse vastu võtnud reguleerivale asutusele kolme kuu jooksul pärast taotluse saamise kuupäeva.
3. Kui otsuse teinud reguleeriv asutus ei täida ameti ettekirjutusi nelja kuu jooksul alates nimetatud arvamuse kättesaamisest, teavitab amet sellest komisjoni.
4. Kui reguleeriva asutuse poolt vastu võetud otsus piiriülese kaubanduse suhtes ei vasta käesolevas direktiivis või määruses (EÜ) nr .../2009⁺ osutatud suunistele, on mis tahes reguleerival asutusel õigus teavitada sellest komisjoni kahe kuu jooksul alates otsuse vastuvõtmisest.
5. Kui komisjonil tekivad tõsised kahtlused seoses reguleeriva asutuse otsuse vastavusega käesolevas direktiivis või määruses (EÜ) nr .../2009⁺ sätestatud suunistele, on komisjonil õigus teha otsus juhtumit täiendavalt uurida ametilt lõike 3 alusel või reguleerivalt asutuselt lõike 4 alusel saadud teabe kättesaamisest kahe kuu ning omal algatusel kolme kuu jooksul alates otsuse tegemise kuupäevast. Sel juhul palub komisjon reguleerival asutusel ja reguleerivale asutusele esitatud menetluse osalistel esitada omapoolsed märkused.

⁺ Väljaannete talitus: palun sisestada dokumendis nr 3651/09 sisalduva määruse number.

6. Kui komisjon teeb otsuse juhtumit täiendavalt uurida, teeb ta nelja kuu jooksul alates vastava otsuse tegemisest teatavaks lõpliku otsuse
 - a) mitte esitada vastuväiteid reguleeriva asutuse otsuse kohta või
 - b) kui otsus ei vasta suunistele, nõuda asjaomaselt reguleerivalt asutuselt otsuse tühistamist.
7. Kui komisjon ei ole otsustanud juhtumit täiendavalt uurida või teinud lõppotsust vastavalt lõigetes 5 ja 6 sätestatud tähtaja jooksul, siis loetakse, et komisjon pole reguleeriva asutuse otsuse kohta vastuväidet esitanud.
8. Reguleeriv asutus täidab komisjoni nõude otsuse tühistamise kohta kahe kuu jooksul ja teatab sellest komisjonile.
9. Komisjon võib võtta vastu suunised, milles sätestatakse käesoleva artikli rakendamise korra üksikasjad. Meetmed, mille eesmärk on muuta käesoleva direktiivi vähemolulisi sätteid, täiendades seda, võetakse vastu vastavalt artikli 46 lõikes 2 osutatud kontrolliga regulatiivmenetlusele.

Artikkel 40
Arvestuse pidamine

1. Liikmesriigid nõuavad tarneettevõtjalt, et nad säilitaksid riiklike ametiasutuste, sh riikliku reguleeriva asutuse, riikliku konkurentsiasutuse ja komisjoni jaoks nende ülesannete täitmise eesmärgil vähemalt viis aastat asjakohaseid andmeid nii hulgiostjate kui ka põhivõrguettevõtjatega elektrivarustuslepingute ja elektrienergia tuletisinstrumentide aluselt tehtud kõikide tehingute kohta.
2. Need andmed hõlmavad asjakohaste tehingute üksikasju, nagu vastavate tehingute tähtaeg ning tarne- ja arveldustingimused, tehingu maht, täitmise kuupäevad ja kellaajad, tehinguhinnad ja asjaomase hulgiostja andmed, ning täpsustatud üksikasju kõikide lõpuleviimata elektrivarustuslepingute ja elektrienergia tuletisinstrumentide kohta.
3. Reguleeriv asutus võib otsustada need andmed osaliselt turuosalistele kättesaadavaks teha, kui ei avaldata konkreetsete turuosaliste või konkreetsete tehingutega seotud tundlikku äriteavet. Käesolevat lõiget ei kohaldata direktiivi 2004/39/EÜ kohaldamisalasse kuuluvaid finantsinstrumente käsitleva teabe suhtes.

4. Et tagada käesoleva artikli ühetaoline kohaldamine, võib komisjon vastu võtta suuniseid, milles määratletakse tehingute üle arvestuse pidamise metoodika ja kord ning säilitatavate andmete vorm ja sisu. Meetmed, mille eesmärk on muuta käesoleva direktiivi vähemolulisi sätteid, täiendades seda, võetakse vastu vastavalt artikli 46 lõikes 2 osutatud kontrolliga regulatiivmenetlusele.
5. Tarneettevõtja ning hulgitarbijate ja põhivõrguettevõtjate vaheliste tehingute puhul elektrienergia tuletisinstrumentidega kohaldatakse käesolevat artiklit ainult pärast seda, kui komisjon on vastu võtnud lõikes 4 osutatud suunised.
6. Käesoleva artikli sätetega ei seata direktiivi 2004/39/EÜ kohaldamisalasse kuuluvatele üksustele täiendavaid kohustusi lõikes 1 nimetatud asutuste suhtes.
7. Kui lõikes 1 nimetatud asutustel on vaja pääseda ligi direktiivi 2004/39/EÜ kohaldamisalasse kuuluvate üksuste säilitatavatele andmetele, esitavad kõnealuse direktiivi kohaselt vastutavad asutused nendele asutustele nõutavad andmed.

X PEATÜKK

Jaemüügiturud

Artikkel 41

Jaemüügiturud

Et soodustada hästi toimivate ja läbipaistvate jaemüügiturgude teket ühenduses, tagavad liikmesriigid, et põhivõrguettevõtjate, jaotusvõrguettevõtjate, tarneettevõtjate ja tarbijate ning vajaduse korral ka teiste turuosaliste rollid ja kohustused oleksid määratletud seoses lepinguliste suhetega, kohustusega tarbijate ees, andmevahetusega ja arvelduseeskirjadega, andmete omandiõigusega ja mõõtmiskohustusega.

Need eeskirjad avalikustatakse, koostatakse eesmärgiga hõlbustada tarbijatele ja tarnijatele juurdepääsu võrkudele, ning vaadatakse läbi reguleerivate asutuste või teiste asjaomaste riiklike ametiasutuste poolt.

Suurtel mitte-kodutarbijatel on õigus sõlmida leping üheaegselt mitme tarnijaga.

XI PEATÜKK

Lõppsätted

Artikkel 42

Kaitsemeetmed

Kui energiaturul tekib ootamatu kriis või kui seatakse ohtu isikute, seadmete või rajatiste füüsiline turvalisus või võrgu puutumatus, võib liikmesriik võtta asjakohaseid ajutisi kaitsemeetmeid.

Niisugused meetmed võivad põhjustada siseturu toimimises võimalikult väikesi häireid ega tohi olla ulatuslikumad, kui on hädavajalik ootamatult tekkinud raskustest ülesaamiseks.

Asjaomane liikmesriik teatab nendest meetmetest viivitamata teistele liikmesriikidele ja komisjonile, kes võib otsustada, et see liikmesriik peab meetmeid muutma või need tühistama, kui need moonutavad konkurentsi ja mõjutavad kaubandust ühishuve kahjustaval viisil.

Artikkel 43
Võrdsed võimalused

1. Meetmed, mida liikmesriigid võivad võtta käesoleva direktiivi kohaselt võrdsete võimaluste tagamiseks, peavad olema kooskõlas EÜ asutamislepinguga, eelkõige selle artikliga 30, ning ühenduse õigusega.
2. Lõikes 1 osutatud meetmed peavad olema proportsionaalsed, mittediskrimineerivad ja läbipaistvad. Kõnealuseid meetmeid võib jõustada üksnes pärast komisjoni teavitamist ja komisjoni nõusolekul.
3. Komisjon reageerib lõikes 2 osutatud teavitamisele kahe kuu jooksul alates kõnealuse teate kättesaamisest. Nimetatud ajavahemik algab täieliku teabe kättesaamisele järgnevast päevast. Kui komisjon ei ole kõnealuse kahe kuu jooksul reageerinud, siis loetakse, et komisjon ei ole teada antud meetmete kohta vastuväiteid esitanud.

Artikkel 44

Erandid

1. Liikmesriigid, kes pärast direktiivi jõustamist tõendavad, et nende väikeste eraldatud võrkude toimimises on olulisi probleeme, võivad olemasoleva võimsuse ümberkorraldamise, suurendamise ja laiendamisega seoses taotleda ja komisjon võib neile teha erandeid IV, VI, VII ja VIII peatüki asjaomastest sätetest ning, üliväikeste eraldatud võrkude puhul, ka III peatüki sätetest. Enne otsuse tegemist teavitab komisjon neist taotlustest liikmesriike, pidades seejuures silmas konfidentsiaalsusnõudeid. Kõnealune otsus avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas.
2. Artikli 9 lõike 1 punkti b ei kohaldata Küprose, Luksemburgi ja/või Malta suhtes. Peale selle ei kohaldata Malta suhtes ka artikleid 26, 32 ja 33.

Artikli 9 lõike 1 punkti b kohaldamisel ei hõlma mõiste „elektrienergia tootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitev ettevõtja” tähendus lõpptarbijaid, kes täidavad mõnda elektrienergia tootmise või tarnimisega seotud ülesannet kas otseselt või oma kontrolli all oleva ettevõtte kaudu üksikult või kollektiivselt tingimusel, et lõpptarbijad, arvestades nende toodetud elektrienergia osa kontrolli all olevates ettevõtetes, on aasta lõikes elektrienergia netotarbijad ja tingimusel, et nende poolt kolmandatele isikutele müüdava elektrienergia majanduslik väärtus on nende muu äritegevusega võrreldes ebaoluline.

Artikkel 45

Läbivaatamise kord

Kui komisjon jõuab artikli 47 lõikes 6 nimetatud aruandes järeldusele, et arvestades võrkudele juurdepääsu läbiviimise tulemuslikkust liikmesriigis, mis on võrkudele täieliku, mittediskrimineeriva ja takistusteta juurdepääsu aluseks, ei ole teatavad käesoleva direktiiviga ettevõtjatele pandavad kohustused (sealhulgas jaotusvõrguettevõtjate juriidilise eristamisega seonduv) püstitatud eesmärgiga kooskõlas, võib asjaomane liikmesriik esitada komisjonile taotluse kõnealusest kohustusest vabastuse saamiseks.

Taotlusest teatab liikmesriik viivitamata komisjonile, lisades kogu asjakohase teabe, mis on vajalik tõestamiseks, et aruande järeldus tulemuslikust võrgule juurdepääsu tagamisest kehtib ka edaspidi.

Kolme kuu jooksul pärast teate saamist võtab komisjon vastu otsuse asjaomase liikmesriigi taotluse kohta ning teeb vajadusel ettepanekud Euroopa Parlamendile ja nõukogule direktiivi vastavate sätete muutmiseks. Käesoleva direktiivi muutmise ettepanekute hulgas võib komisjon panna ette vabastada asjaomane liikmesriik teatavatest nõuetest, kui see liikmesriik rakendab vajadusel teisi sama tulemuslikke meetmeid.

Artikkel 46

Komitee

1. Komisjoni abistab komitee.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse otsuse 1999/468/EÜ artikli 5a lõikeid 1 kuni 4 ja artiklit 7, võttes arvesse selle otsuse artikli 8 sätteid.

Artikkel 47

Aruanded

1. Komisjon jälgib ja kontrollib käesoleva direktiivi kohaldamist ning esitab üldise eduaruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule esmakordselt ...* ning seejärel igal aastal. Arenguaruande hõlmab vähemalt järgmist:
 - a) saadud kogemused ja edasimineku täieliku ja hästitoimiva elektrienergia siseturu loomisel ning sellega seotud ületamist nõudvad takistused, sealhulgas turgu valitseva seisundi, turu koondumise, turuvallutusliku ja konkurentsivastase käitumise aspektid ning nende turgumoonutav mõju;

* Väljaannete talitus: palun sisestada kuupäev aasta pärast direktiivi 2003/54/EÜ jõustumist.

- b) käesolevas direktiivis sisalduvate eristamise ja tarifitseerimise nõuete tulemuslikkus ühenduse elektrivõrgule õiglase ja mittediskrimineeriva juurdepääsu ja võrdväärse konkurentsitaseme tagamisel ning samuti elektrituru tarbijatele avamise majanduslikud, keskkonnavalased ja sotsiaalsed tagajärjed;
- c) ülevaade süsteemi võimsustega seotud küsimustest ning elektrienergia varustuse kindlusest ühenduses, eelkõige olemasolevast ja prognoositavast nõudluse ja pakkumise suhtest, võttes arvesse piirkondade vahelise elektrikaubanduse füüsiliselt võimalikke mahte;
- d) erilist tähelepanu pööratakse liikmesriikide meetmetele tippnõudluse rahuldamiseks ja ühe või mitme tarnija väljalangemise korvamiseks;
- e) artikli 26 lõikes 2 sätestatud erandi rakendamine, pidades silmas osaluskünnise võimalikku korrigeerimist;
- f) üldine hinnang kahepoolsete suhete arengule elektrienergiat eksportivate või transportivate kolmandate riikidega, sealhulgas turu integratsiooni areng ning kaubanduse ja võrkudele juurdepääsu sotsiaalne ja majanduslik mõju neile kolmandatele riikidele;

- g) vajadus võimalike ühtlustusnõuete järele, mis ei ole seotud käesoleva direktiivi sätetega;
- h) liikmesriikide lahendused artikli 3 lõikes 9 sätestatud elektrienergia märgistamise nõuete praktiliseks rakendamiseks ning selleteemaliste komisjoni soovitude arvessevõtmise viis.

Vajadusel võib eduaruanne sisaldada soovitusi, mis käsitlevad eelkõige märgistamissätete ulatust ja omadusi, sealhulgas näiteks olemasolevatele võrdlusallikatele viitamise viis ja nende allikate sisu ning eelkõige viis, kuidas oleks võimalik andmed vähemalt elektritarnija eelmise aasta kütusetarbest elektrienergia tootmisel tekkinud CO₂ heitmete ja radioaktiivsete jäätmete kohta teha läbipaistval, hõlpsasti kättesaadaval ja võrreldaval viisil kättesaadavaks kogu ühenduses, kuidas oleks võimalik ühtlustada liikmesriikides võetavaid meetmeid tarnijate poolt esitatud andmete õigsuse kontrollimiseks ning turgu valitseva seisundi ja turu koondumise negatiivse mõju vastaseid meetmeid.

2. Iga kahe aasta järel peab lõikes 1 nimetatud eduaruanne sisaldama ka meetmete analüüsi, mida liikmesriigid võtavad avalike teenuste osutamise kohustuste täitmiseks, koos nende meetmete tulemuslikkuse vaatlusega eelkõige seoses nende mõjuga elektriturul esinevale konkurentsile. Aruanne võib vajadusel sisaldada soovitusi meetmete kohta, mida tuleks võtta siseriiklikul tasandil avalike teenuste osutamise kõrge standardi saavutamiseks, või meetmete kohta, mis on mõeldud turu sulgumise vältimiseks.
3. Hiljemalt ...^{*} esitab komisjon üldise läbivaatamise käigus Euroopa Parlamendile ja nõukogule üksikasjaliku eriaruande sellest, millises ulatuses on V peatüki kohaste eristamisnõuetega õnnestunud tagada põhivõrguettevõtja täielik ja tõhus sõltumatus, kasutades võrdlusalusena tõhusat ja toimivat eristamist.
4. Lõikes 3 nimetatud hindamisel võtab komisjon arvesse eelkõige järgmisi kriteeriume: õiglane ja mittediskrimineeriv võrkudele juurdepääs, tõhus reguleerimine, võrgu arendamine, et vastata turu vajadustele, moonutamata investeerimisstiimulid, võrkude vastastikuse ühendamise infrastruktuuri arendamine, tõhus konkurents ELi energiaturgudel ja varustuskindluse olukord ühenduses.

^{*} Väljaannete talitus: palun sisestada kuupäev 42 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumist.

5. Vajaduse korral ja eelkõige juhul, kui lõikes 3 nimetatud üksikasjalikus aruandes märgitakse, et lõikes 4 nimetatud tingimused ei ole tegelikkuses tagatud, esitab komisjon hiljemalt...* ettepanekud Euroopa Parlamendile ja nõukogule, et tagada täielikult põhivõrguettevõtja tõhus sõltumatus.
6. Komisjon esitab hiljemalt 1. jaanuariks 2006 Euroopa Parlamendile ja nõukogule üksikasjaliku aruande elektrienergia siseturu loomise üldise arengu kohta. Eelkõige käsitletakse aruandes järgmist:
- võrgule mittediskrimineeriva juurdepääsu olemasolu;
 - tõhus reguleerimine;
 - võrkude vastastikuse ühendamise infrastruktuuri arendamine ja varustuskindluse seisund ühenduses;
 - millisel määral saavad väikesed ettevõtjad ja kodumajapidamised kasu turu avanemisest, eriti seoses avalike teenuste ja universaalteenuse osutamise standarditega;
 - millisel määral on turud tegelikult avatud tulemuslikule konkurentsile, kaasa arvatud turgu valitseva seisundi, turu koondumise, turuvallutusliku ja konkurentsivastase käitumise aspektid;

* Väljaannete talitus: palun sisestada kuupäev 54 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumist.

- tarbijapoolse tarnijate vahetamise ja tariifide üle peetavate läbirääkimiste tegelik ulatus;
- hinnasuundumused, sealhulgas tarnehinnad seoses turgude avanemise määraga;
- direktiivi kohaldamisel saadud kogemused, mis käsitlevad võrguettevõtjate tegelikku sõltumatust vertikaalselt integreeritud ettevõtjatest, ning tegevuslikust sõltumatusest ja raamatupidamisarvestuste eristamisest erinevate meetmete rakendamine, millel on juriidilise eristamisega võrdväärne mõju.

Vajaduse korral esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettepanekuid, eelkõige avalike teenuste osutamise kõrgete standardite tagamiseks.

Vajaduse korral esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettepanekuid, eelkõige selleks, et tagada jaotusvõrgu haldurite täielik ja tõhus sõltumatus enne 1. juulit 2007.

Vajadusel ja kooskõlas konkurentsioigusega käsitlevad need ettepanekud ka turgu valitseva seisundi, turu koondumise ning turuvallutusliku ja konkurentsivastase käitumise küsimustega tegelemise meetmeid.

Artikkel 48

Kehtetuks tunnistamine

Direktiiv 2003/54/EÜ tunnistatakse alates ...^{*} kehtetuks, ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi, mis on seotud nimetatud direktiivi siseriiklikku õigusse ülevõtmise ja kohaldamise tähtaegadega. Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiivile tõlgendatakse viidetena käesolevale direktiivile ja loetakse vastavalt II lisa vastavustabelile.

Artikkel 49

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt ...^{*}. Nad edastavad kõnealuste normide teksti ning kõnealuste normide ja käesoleva direktiivi vahelise vastavustabeli viivitamata komisjonile.

Liikmesriigid kohaldavad kõnealuseid meetmeid alates ...^{*}, välja arvatud artiklit 11, mida hakatakse kohaldama alates ...^{**} möödumisest direktiivi jõustumisest.

Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

^{*} Väljaannete talitus: palun sisestada kuupäev 18 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumist.

^{**} Väljaannete talitus: palun sisestada kuupäev 42 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumist.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastuvõetud põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti.

Artikkel 50

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas.

Artikkel 51

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

...

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja

I LISA

TARBIJAKAITSEMEETMED

1. Ilma et see piiraks tarbijakaitset käsitlevaid ühenduse eeskirju, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 1997. aasta direktiivi 97/7/EÜ (tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral)¹ ning nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ (ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes)², võetakse artiklis 3 nimetatud meetmeid selleks, et tagada tarbijatele:

a) õigus sõlmida elektriteenuse osutajaga leping, milles tuuakse välja:

- tarnija nimi ja aadress;
- osutatavad teenused, pakutava teenuse kvaliteedi tase ja ühenduse esmakordse sisseseadmise aeg;
- pakutavate hooldusteenuste liigid;
- ajakohase teabe saamise viisid kõigi kohaldatavate tariifide ja hooldustasu liikide kohta;
- lepingu kestus, teenuste ja lepingu pikendamise ja lõpetamise tingimused ja lepingust tasuta taganemise lubatus;

¹ EÜT L 144, 4.6.1997, lk 19.

² EÜT L 95, 21.4.1993, lk 29.

- võimalikud hüvitised ja tagasimakse kord juhul, kui teenuse kvaliteet ei vasta kokkulepitule, sealhulgas ebatäpne arve või arve hilinevad esitamise;
- punkti f kohase vaidlusküsimuste lahendamise menetluse algatamise kord;
- tarbijaõigusi käsitlev teave, sealhulgas kaebuste käsitlemine ja kõik eelnimetatu, mis edastatakse selgelt arvel ja elektriettevõtjate veebilehtedel.

Tingimused peavad olema õiglasel ja eelnevalt hästi teada. Igal juhul peaks see teave olema tarbijale kättesaadav enne lepingu sõlmimist või kinnitamist. Kui leping sõlmitakse vahendaja kaudu, peab teave käesolevas punktis osutatud teabe kohta samuti olema kättesaadav enne lepingu sõlmimist;

- b) õigeaegne teavitamine lepingutingimuste kõigist kavandavatest muudatustest ning taganemisõiguse teatavakstegemine teate saamisel. Teenuse osutajad peavad nendega liitunud tarbijatele läbipaistval ja arusaadaval viisil ise õigeaegselt teatama kõigist tasu suurendamistest hiljemalt ühe arve esitamise normaaltähtaja jooksul pärast suurenemise jõustumist. Liikmesriigid tagavad, et tarbijatel oleks vabadus lepingutest taganeda, kui nad ei nõustu neile elektriteenuse osutaja poolt teatatud uute tingimustega;

- c) läbipaistva teabe saamine elektriteenustele juurdepääsu ja kasutamise suhtes kohaldatavate hindade, tariifide ja üldtingimuste kohta;
- d) tasumisviiside lai valik, mis ei diskrimineeri asjatult tarbijaid ning ettemaksusüsteemid on õiglased ja kajastavad asjakohaselt tõenäolist tarbimist. Iga muudatus tingimustes peab kajastama erinevatest maksesüsteemidest tarnijale tulenevaid kulusid.
Üldtingimused peavad olema õiglased ja läbipaistvad. Need peavad olema selged ja arusaadavad ning need ei tohi hõlmata lepinguväliseid tõkkeid tarbijaõiguste kasutamisele, näiteks ülemäära lepingulist dokumentatsiooni. Tarbijaid tuleb kaitsta ebaõiglaste või eksitavate müügiviiside eest;
- e) tasuta tarnijavahetus;
- f) läbipaistvad, lihtsad ja odavad kaebuste lahendamise menetlused. Kõikidel tarbijatel on eelkõige õigus oma elektriteenuse osutaja heatasemeliste teenustele ja esitatud kaebuste käsitlemisele. Selline kohtuväline vaidluste lahendamine peab võimaldama õiglast ja kiiret vaidluste lahendamist eelistatavalt kolme kuu jooksul ning kui olukord seda tingib, rakendama kulude ja/või kahju hüvitamise süsteemi. Võimaluse korral peaksid nad järgima komisjoni 30. märtsi 1998. aasta soovitus 98/257/EÜ (kohtuväliste tarbijakaitsevaidluste lahendamise eest vastutavate asutuste suhtes kohaldatavate põhimõtete kohta)¹ sätestatud põhimõtteid;

¹ EÜT L 115, 17.4.1998, lk 31.

- g) kui neil on liikmesriikide poolt artikli 3 lõike 3 alusel vastuvõetud sätete kohaselt juurdepääs universaalteenusele, teave nende õiguste kohta seoses universaalteenusega.
- h) nende tarbimisandmete kättesaadavus ning võimalus anda igale registreeritud tarnijale konkreetse kokkuleppe alusel tasuta juurdepääs oma mõõteandmetele. Andmehalduse eest vastutav isik on kohustatud need andmed kõnealusele ettevõtjale andma.
Liikmesriigid määravad kindlaks andmete vormingu ning korra, mille alusel tarnijad ja tarbijad andmetele juurde pääsevad. Selle teenuse eest tarbijalt lisatasu ei võeta;
- i) nõuetekohane teavitamine tegelikust elektritarbimisest ja kuludest, mis toimub piisava sagedusega, et võimaldada tarbijal oma elektritarbimist reguleerida. Teave peab olema esitatud piisavalt varakult, et võtta arvesse tarbija mõõteseadmete võimalusi ja asjaomast elektritoodet. Nõuetekohaselt tuleb arvesse võtta selliste meetmete kulutõhusust. Selle teenuse eest tarbijalt lisatasu ei võeta;
- j) elektritarnija vahetuse korral lõpparve saamine hiljemalt kuue nädala jooksul pärast tarnija vahetust.

2. Liikmesriigid tagavad arukate arvestisüsteemide rakendamise, mis aitavad kaasa tarbijate aktiivsele osalemisele elektritarneturul. Nimetatud arvestisüsteemide rakendamine võib sõltuda turu ja eratarbija kõikide pikaajaliste kulude ja tulude majanduslikust hindamisest või sellest, milline arukas arvesti on majanduslikult mõistlik ja kulutõhus ning milline ajavahemik on nende jagamiseks teostatav.

Nimetatud hindamine toimub ...*.

Hindamise alusel valmistavad liikmesriigid või nende määratud pädevad asutused ette kuni 10-aastase arukate arvestisüsteemide rakendamise ajakava.

Kui arukate arvestite lõplik kasutuselevõtmine saab positiivse hinnangu, varustatakse 2020. aastaks vähemalt 80 % tarbijatest arukate arvestisüsteemidega.

Liikmesriigid või nende määratud pädevad asutused tagavad oma territooriumil rakendatavate arvestisüsteemide koostalitlusvõime ning võtavad nõuetekohaselt arvesse asjakohaste normide ja parimate tavade kasutamist ning elektri siseturu arengu tähtsust.

* Väljaannete talitus: palun sisestada kuupäev, mis saabub 36 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumist.

II LISA

VASTAVUSTABEL

Direktiiv 2003/54/EÜ	Käesolev direktiiv
Artikkel 1	Artikkel 1
Artikkel 2	Artikkel 2
Artikkel 3	Artikkel 3
Artikkel 4	Artikkel 4
Artikkel 5	Artikkel 5
–	Artikkel 6
Artikkel 6	Artikkel 7
Artikkel 7	Artikkel 8
Artikkel 10	Artikkel 9
Artikkel 8	Artikkel 10
–	Artikkel 11
Artikkel 9	Artikkel 12
–	Artikkel 13

–	Artikkel 14
Artikkel 11	Artikkel 15
Artikkel 12	Artikkel 16
–	Artikkel 17
–	Artikkel 18
–	Artikkel 19
–	Artikkel 20
–	Artikkel 21
–	Artikkel 22
–	Artikkel 23
Artikkel 13	Artikkel 24
Artikkel 14	Artikkel 25
Artikkel 15	Artikkel 26
Artikkel 16	Artikkel 27
Artikkel 17	Artikkel 29

Artikkel 18	Artikkel 30
Artikkel 19	Artikkel 31
Artikkel 20	Artikkel 32
Artikkel 21	Artikkel 33
Artikkel 22	Artikkel 34
Artikli 23 lõige 1 (esimene ja teine lause)	Artikkel 35
–	Artikkel 36
Artikkel 23 (ülejäänud)	Artikkel 37
–	Artikkel 38
–	Artikkel 39
–	Artikkel 40
–	Artikkel 41
Artikkel 24	Artikkel 42
–	Artikkel 43

Artikkel 25	–
Artikkel 26	Artikkel 44
Artikkel 27 -	Artikkel 45
–	Artikkel 46
Artikkel 28	Artikkel 47
Artikkel 29	Artikkel 48
Artikkel 30	Artikkel 49
Artikkel 31	Artikkel 50
Artikkel 32	Artikkel 51
A lisa	I lisa